

Utjecaj kineskog poslovanja na tržište poljoprivredno prehrambenih proizvoda

Žnidarec, Krešimir

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:729563>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-13**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Krešimir Žnidarec

Diplomski studij Agroekonomika

**UTJECAJ KINESKOG POSLOVANJA NA TRŽIŠTE POLJOPRIVREDNO
PREHRAMBENIH PROIZVODA**

Diplomski rad

Osijek, 2022.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Krešimir Žnidarec

Diplomski studij smjer Agroekonomika

**UTJECAJ KINESKOG POSLOVANJA NA TRŽIŠTE POLJOPRIVREDNO
PREHRAMBENIH PROIZVODA**

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. prof.dr.sc. Ružica Lončarić, predsjednik
2. prof.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
3. doc.dr.sc. David Kranjac, član

Osijek, 2022.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Pregled literature	2
3. Materijali i metode	6
4. Rezultati	7
4.1. Makroekonomska obilježja Narodne Republike Kine.....	7
4.2. Vanjskotrgovinska politika Narodne Republike Kine	17
4.2.1. Povijesni razvoj	17
4.2.2. Izvoz	20
4.2.3. Uvoz	26
4.2.4. Regulacija tržišta Kine i Europske Unije	33
4.2.5. Utjecaj pandemije Covid-19 na tržište Kine i Europske Unije	37
4.2.6. Utjecaj Afričke svinjske kuge na gospodarstvo Kine.....	42
7. Popis literature.....	56
8. Sažetak.....	59
9. Summary.....	60
10. Popis tablica.....	61
11. Popis slika.....	62
12. Popis grafikona.....	63
Temeljna dokumentacijska kartica	
Basic documentation card	

1. UVOD

Narodna Republika Kina s populacijom od 1,4 milijarde ljudi najmnogoljudnija je zemlja na svijetu. Kina posjeduje ogromno, ali zaštićeno domaće tržište. Takvo tržište omogućilo je nekim njezinim tvrtkama da steknu opseg koji im pruža značajne prednosti kada se natječu na drugim tržištima. Povećana konkurencija važna je karakteristika kineske ere reformi, koja je započela 1980-ih. Kina je reformirala svoje gospodarstvo po djelomično kapitalističkim linijama kako bi je učinila jednom od najbrže rastućih na svijetu, kao i vodećim izvoznikom. Kina je sada veliki inozemni ulagač i provodi sve odlučniju vanjsku i obrambenu politiku. Kinesko gospodarstvo nije samo marketiziralo cijene, raspodjelu ekonomskih resursa i poslovne prakse, već se također značajno otvorilo vanjskoj trgovini i ulaganjima. Međutim, u proteklom desetljeću takvi su naponi usporeni. Peking je olakšao postupke unutarnjeg ulaganja, omogućio stranim tvrtkama i robnim markama da steknu veliko uporište u područjima u rasponu od luksuzne robe do farmaceutskih proizvoda, te nastavio otvarati nove sektore kao što su financijske usluge stranom kapitalu. No, u raznim industrijama, kinesko tržište ostaje djelomično ili potpuno zatvoreno za strane tvrtke.

Kada je Kina 2001. pristupila WTO-u, Kina je pristala reformirati i liberalizirati značajne dijelove svog gospodarstva. Iako je Kina postigla napredak i nastavlja liberalizirati razne neosjetljive industrije, problemi poput nedostatka transparentnosti, industrijske politike i necarinske mjere koje diskriminiraju strane tvrtke i dalje stvaraju problem. Angažman EU-a s Kinom u trgovini vođen je strateškim dokumentom o izgledima EU-a iz 2019. koji promiče reciprocitet, jednake uvjete i pošteno natjecanje. Strategija uključuje snažan fokus na poboljšanje mogućnosti pristupa tržištu. Krajem 2020. Europska komisija i kineska vlada objavile su načelno sklapanje sveobuhvatnog sporazuma o ulaganjima (CAI). Sporazum investitorima iz EU-a daje veću razinu pristupa kineskom tržištu. U sporazumu se Kina obvezuje osigurati pravednije uvjete za tvrtke iz EU-a u Kini poput otvaranja većeg dijela kineskog tržišta i industrije europskim tvrtkama dopuštajući im da se natječu na ravnopravnijim uvjetima. Te obveze pokrivaju državna poduzeća, transparentnost subvencija i pravila protiv prisilnog transfera tehnologije. Pravila dogovorena u CAI-u postavljaju visoko mjerilo u smislu transparentnosti, jednakih uvjeta, obveza pristupa tržištu i održivog razvoja.

2. PREGELD LITERATURE

Kako bi se razumio koncept diplomskog rada potrebno je definirati pojmove tržišta, vanjske trgovine, makroekonomije, te objasniti poljoprivredno-prehrambenih proizvodnju i njezin značaj u gospodarstvu.

Tržište je institucionalno i tehnički oblikovan kontakt osoba koje na posebno opremljenom prostoru, u stanovito vrijeme, nude i traže određenu vrstu robe u svrhu razmjene za novac, po cijeni koja tendira da se izjednači (Baban, 1991.).

Važno je tržište promatrati sveobuhvatno i u njegovoj cjelovitosti, tržište je odraz stanja određenog društva i oblik kulture. Kroz tržište se iskazuje razina proizvodnih snaga, društvenaangažiranost, sloboda proizvođača i potrošača (Tolušić, 2007.).

Prema Tolušiću (2007.) cjelovito promatranje tržišta obuhća:

1. Ekonomsko promatranje- učinci trgovanja,
2. Organizacijsko promatranje- reguliranje procesa trgovanja,
3. Sociološko promatranje-društveni karakter,
4. Psihološko promatranje-zadovoljavanje potreba kupaca i potrošača.

Ekonomski promatrano, tržište služi razmjeni dobara i usluga. Dobra i usluge mijenjaju se za novac i obrnuto. Takvom razmjenom stvara se cijena odnosno novčani ekvivalent. Kupci-potrošači su spremni platiti određenu cijenu za dobra kojima će zadovoljiti svoje potrebe i želje, a proizvođači zamijeniti svoje proizvode za novac (ili eventualno druge proizvode). Na taj način i jedni i drugi žele steći određenu korist:

- potrošači žele više robe za manje novca, a
- proizvođači žele više novca za svoje proizvode.

Njihove težnje regulira zakon tržišta-ponuda i potražnja.

Organizacijsko promatranje tržišta, temelji se na proučavanju čimbenika koji utječu na funkcioniranje tržišta i čine tržište. Promatrajući tržište s ovoga stajališta, tržište predstavlja sustav mjera koje pomoću ponude i potražnje utječu na ekonomske učinke cjelokupnog gospodarstva (Tolušić, 2007.).

Sociološki promatrano tržište je dio socijalnog područja u kojem djeluju ljudi, fizičke i pravne osobe koje su u međusobnom kontaktu kroz nabavu roba, prodaju roba, tj. razmjenu. Bez takvih odnosa i veza tržište ne bi postojalo. Psihološko promatranje tržišta danas je sve značajnije. Tim aspektom tržišta bavi se posebna grana psihologije tržišna psihologija. Općenito, može se reći da se tržišna psihologija bavi čovjekom, njegovim potrebama i motivima kupnje i prodaje. Kupac, odnosno njegove potrebe, preferencije, kriteriji i njegova odlučivanja i alternativne odluke u centru su pozornosti tržišne psihologije (Tolušić, 2007.).

Dok pod vanjskom trgovinom razumijevamo ukupnost razmjene jedne zemlje s drugim zemljama, međunarodnu trgovinu možemo definirati kao ukupni opseg razmjene između zemalja cijelog svijeta, odnosno ukupnost razmjene na globalnom tržištu. Međusobnom razmjenom nacionalne se privrede svih zemalja svijeta uklapaju u jedinstven svjetski gospodarski sustav, jer su više ili manje ovisne o razmjeni roba s inozemstvom putem svjetskog tržišta. Tako međunarodna trgovina postaje nositeljem gospodarskog napretka i izrazom zajedničkog interesa svih naroda (Andrijanić i sur., 2010.).

Roba namijenjena univerzalnoj primjeni ili potrošnji ima šire tržište (međunarodno). To su, na primjer: duhan i duhanske prerađevine, kava, drvo, tekstil, guma, nafta, vuna, obojene kovine, țilarice, papir, plastika i drugi artikli univerzalne primjene i potrošnje, koji se u gotovo svim zemljama svijeta mnogo upotrebljavaju. Za razliku od takvih proizvoda, drugi su proizvodi značajni po tome što su namijenjeni samo za lokalnu potrošnju, pa imaju mnogo uže tržište razmjene, nisu predmet međunarodne trgovine i ne pojavljuju se na međunarodnom tržištu u velikim količinama (Andrijanić, 2001.).

Poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju možemo definirati kao gospodarsku djelatnost čiji je cilj uzgajanje biljaka i životinja i njihova prerada namijenjena zadovoljavanju prehrambenih potreba pućanstva. Današnja poljoprivredno-prehrambena proizvodnja pretvorila je polja u određeni oblik industrijske proizvodnje čiji je osnovni cilj da iz zemlje izvuče što više. Takav pristup temelji se na prekomjernoj i neracionalnoj upotrebi kemikalija što dovodi do opasnih ekoloških posljedica i zagađanja prirodnih izvora koji se teško obnavljaju. Rezultat takvih zahvata je nestajanje pojedinih biljnih i životinjskih vrsta. Poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju obilježavaju posebnosti koje proizlaze iz biološkog procesa kojih se i čovjek mora pridržavati, štiteći i sebe i okolinu. Plodovi poljoprivredno-prehrambene proizvodnje

prvenstveno služe za ishranu čovjeka te zbog toga moraju zadovoljavati određene standarde kojih se proizvođači trebaju pridržavati (Tolušić, 2007.).

Razvoj poljoprivredno-prehrambene proizvodnje suočen je i s drugim problemima. Jedan od tih problema je i rast cijena inputa koje koristimo u poljoprivredno prehrambenoj proizvodnji, a i trend rasta je brži od cijena poljoprivredno prehrambenih proizvoda tj. outputa. Poljoprivredno-prehrambena proizvodnja se sporo i teško prilagođava promjenama u gospodarskom sustavu. Velike probleme stvara usitnjenost površina, nedostatak vlastitog kapitala koji je najčešće opterećen kamatama, loša melioracija, manja proizvodnost. Sve to povećava troškove, a time se povećava i cijena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i smanjuje konkurentnost (Tolušić, 2007.).

Vanjska trgovina je gospodarska djelatnost koja obuhvaća razmjenu robe i usluga s inozemstvom, odnosno sveukupnu razmjenu materijalnih i nematerijalnih dobara između zemalja. U užem smislu vanjska trgovina obuhvaća samo promet robe između gospodarskih subjekata iz različitih zemalja, pa je predmet vanjskotrgovinske razmjene samo ona roba koja prelazi državnu granicu, odnosno carinsku crtu jedne ili više zemalja. U širem smislu vanjska trgovina, uz međunarodnu robnu razmjenu, obuhvaća i razmjenu gospodarskih usluga (tzv. "nevidljivi izvoz i uvoz"), promet kapitala, promet ljudi (turistički promet) i prijenos vijesti (telekomunikacijski promet) (Andrijanić, 2001.).

Prema Andrijaniću (2001.). Uloga i značenje vanjske trgovine u gospodarskom životu zemlje ogleda se u sljedećem:

- u opskrbi gospodarstva zemlje proizvodima koje ne može proizvoditi, ili ih ne proizvodi u količinama dovoljnim za zadovoljenje domaće potrošnje,
- u doprinosu svjetskoj podjeli rada, pa time i smanjenju proizvodnih troškova,
- u omogućavanju konkurencije između kupaca i proizvođača, sprečavajući stvaranje monopola i prenapete promjene cijena robe,
- u olakšavanju izvoza kapitala.

Potreba za sirovinama ili poluproizvodima, uređajima, strojevima, aparatima, te gotovim proizvodima investicijske (proizvodne) ili široke (osobne) potrošnje. Svojom djelatnošću vanjska trgovina usklađuje potrebe potrošnje zemlje i materijalni sastav društvenog proizvoda.

Vanjskotrgovinska razmjena ubrzava razvitak načina proizvodnje i proizvodnosti rada na razinu suvremenih dostignuća razvijenih zemalja, jača konkurentnu sposobnost domaćih proizvođača na međunarodnom tržištu, uspostavlja i unapređuje ekonomske odnose s mnogim zemljama, podiže međunarodni ugled zemlje i dr. Svoju ulogu i značenje u nacionalnom gospodarstvu vanjska trgovina ostvaruje redovnim obavljanjem niza poslova vanjskotrgovinskim poduzećima (Andrijanić, 2001.).

Vanjska je trgovina postala nužna društvena pojava, neovisno o tome da li potiče ostvarenje profita ili društveni interes, odnosno sudjeluju li u njoj zemlje s različitim političkim, društvenim i gospodarskim uređenjima.

Najvažnije karakteristike po kojima se unutarnja trgovina razlikuje od vanjske trgovine jesu:

- međunarodna nemobilnost proizvodnih faktora,
- postojanje različitih monetarnih sustava u različitim zemljama,
- postojanje političkih granica pojedinih država partnera u vanjskoj trgovini,
- vanjska trgovina odvija se među partnerima na većim geografskim udaljenostima koje uvjetuju i veće transportne troškove.

Sva ova četiri faktora vanjsku trgovinu čine specifičnom i razlikuju je od unutarnje trgovine (Babić i Babić, 2008.).

Vanjskotrgovinska bilanca ili neto izvoz je vrijednost izvoza umanjena za vrijednost uvoza. Situacija kada je izvoz veći od uvoza naziva se vanjskotrgovinski suficit. Vanjskotrgovinski deficit označava negativnu vanjskotrgovinsku bilancu, kada je vrijednost uvoza veća od vrijednosti izvoza. Uravnoteženu trgovinu označava vanjskotrgovinska bilanca jednaka nuli, dakle vrijednost izvoz i uvoz je jednaka (Mankiw, 2006.).

Prema Babić (2007.) makroekonomska analiza proučava ponašanja sveukupne narodne privrede i utvrđivanja međuovisnosti između njezinih važnijih agregata. Ti su agregati dobiveni zbrajanjem velikog broja manjih mikroekonomskih varijabli.

Makroekonomija proučava strukturu, aktivnosti i dostignuća nacionalnih gospodarstava te način kojim vlade nastoje utjecati na ta dostignuća i temelji se na mikroekonomiji pa se one ne mogu promatrati kao zasebna područja ekonomije (Benić, 2016.).

3. MATERIJALI I METODE

Za izradu diplomskog rada *Utjecaj kineskog poslovanja na tržište poljoprivredno prehrambenih proizvoda* koristit će se sekundarna literatura iz baza podataka te relevantnih stručnih i znanstvenih članaka. Primijeniti će se metode sinteze i deskripcije u interpretaciji dobivenih rezultata i formiranja zaključaka. Rezultati će se statistički obraditi te će se prikazati kroz grafikone i tablice.

Svrha izrade diplomskog rada je analizirati makroekonomska obilježja Kine koja uključuju proizvodnju, stopu bruto domaćeg proizvoda i inflacije tijekom godina. Nadalje u radu je istražena vanjska trgovina Kine koja uključuje povijesni razvoj vanjske trgovine, izvoz i uvoz robe po kategorijama, kontinentima i poljoprivredno-prehrambenim proizvodima. U radu se upoznajemo i s regulacijom kineskog tržišta koje obuhvaća različite mjere kontrole proizvoda tijekom uvoza u Kinu. Nadalje istražuje se utjecaj pandemije Covid-19 na tržište Kine i Europske Unije, te Afričke svinjske kuge na uzgoj svinja, uvoz i cijenu svinjskog mesa u Kini.

Treba naglasiti kako je prilikom istraživanja pažnja bila usmjerena na korištenje najnovijih dostupnih podataka kako bi se što vjerodostojnije i kvalitetnije obradila tema diplomskog rada.

4. REZULTATI

4.1. Makroekonomska obilježja Narodne Republike Kine

Narodna Republika Kina zemlja je istočne Azije. Najveća je od svih azijskih zemalja i ima veću populaciju od bilo koje zemlje na svijetu. Zauzimajući gotovo cijelo istočnoazijsko kopno, pokriva otprilike jednu četrnaestinu kopnene površine Zemlje. Među glavnim zemljama svijeta Kinu po površini nadmašuju samo Rusija i Kanada, a velika je gotovo kao cijela Europa.

Kina se proteže na oko 5.250 km od istoka prema zapadu i 5.500 km od sjevera prema jugu. Njezina kopnena granica duga je oko 20 000 km, a obala se proteže na oko 14 000 km. Država je na sjeveru omeđena Mongolijom, Rusija i Sjeverna Koreja nalaze se na sjeveroistoku. Žuto more i Istočno kinesko more na istoku, Južno kinesko more na jugoistoku. Vijetnam, Laos, Mianmar (Burma), Indija, Butan i Nepal na jugu. Pakistan na jugozapadu i Afganistan, Tadžikistan, Kirgistan i Kazahstan na zapadu. Uz 14 zemalja koje graniče izravno s njom, Kina graniči i s Južnom Korejom i Japanom, preko Žutog mora, te s Filipinima koji se nalaze iza Južnog kineskog mora.

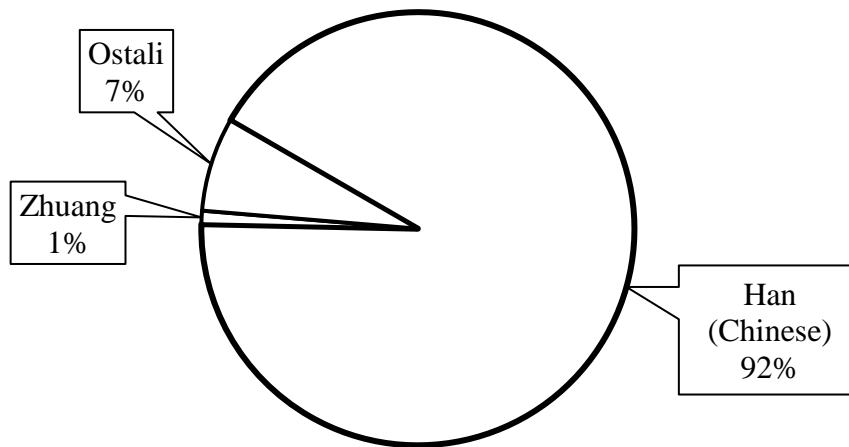

Slika 1. Geografski položaj Kine

Izvor: <https://geology.com>

U Kini je zastupljeno nekoliko različitih jezika. Najveći broj ljudi su govornici kinesko-tibetskog i altajskog jezika, a znatno manji broj onih koji govore indoeuropski, austroazijski i tai jezik. Kina ima 33 administrativne jedinice izravno pod središnjom vladom, a one se sastoje od 22 pokrajine, 5 autonomnih regija, 4 općine (Chongqing, Peking, Shanghai i Tianjin) i 2 posebne administrativne regije (Hong Kong i Macau). Peking je glavni grad Narodne Republike, također je kulturno, gospodarsko i komunikacijsko središte zemlje. Šangaj je glavni industrijski grad, a Hong Kong je vodeći trgovački centar i luka. Kineska topografija obuhvaća najviša i jedno od najnižih mjesta na Zemlji, a reljef varira od gotovo neprohodnog planinskog terena do prostranih obalnih nizina. Klima se kreće od iznimno suhих, pustinskih uvjeta na sjeverozapadu do tropskog monsuna na jugoistoku (<https://www.britannica.com>).

Kina je višenacionalna zemlja, sa stanovništvom koje se sastoji od velikog broja etničkih i jezičnih skupina. Han (Kinezi), najveća skupina, brojčano nadmašuju manjinske skupine ili manjinske nacionalnosti u svakoj pokrajini ili autonomnoj regiji osim Tibeta i Xinjianga. Han, dakle, čine najveći dio kineskog naroda, dijeleći istu kulturu, iste tradicije i isti pisani jezik. Iz tog razloga, opća osnova za klasifikaciju stanovništva zemlje je uglavnom jezična, a ne etnička. Oko 55 manjinskih skupina raspoređeno je na otprilike tri petine ukupne površine zemlje. Tamo gdje se te manjinske skupine nalaze u velikom broju, oni su dobili neki privid autonomije i samouprave.

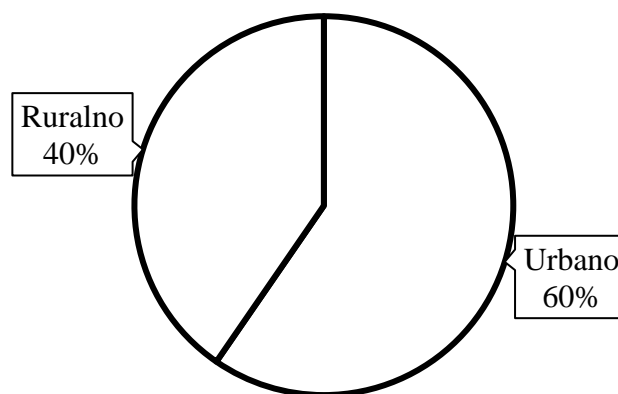
Graf 1. Etničke skupine u Kini

Izvor: <https://www.britannica.com>

Urbanizacija i industrijalizacija često su u Kini bile usko povezane. Prvi veliki poticaj urbanizacije nakon 1949. započeo je sredinom 1950-ih, kada je vlada intenzivirala svoje napore da pretvori zemlju u industrijsku silu. Urbani rast ubrzao se još brže od sredine 1980-ih, s ozbiljnim ulaskom Kine na globalnu gospodarsku pozornicu. Stoga je brzi razvoj moderne proizvodne industrije i komunikacija u Kini doveo do dramatične promjene u urbanom krajoliku. Mnogi novi gradovi izgrađeni su oko proizvodnih i rudarskih centara. U udaljenijim područjima Kine, prva pojava željeznica i autocesta pridonijela je brzom rastu nekih potpuno novih gradova, kao što su Shihezi u sjevernom Xinjiangu i Shiquanhe u zapadnom Tibetu. Među većim gradovima, Ürümqi (Urumchi; glavni grad Xinjianga), Lanzhou (glavni grad Gansua) i Baotou (u Unutrašnjoj Mongoliji) su primjeri u kojima je ekspanzija bila iznimno brza (<https://www.britannica.com>).

Više od polovice kineskog stanovništva je urbano, u odnosu na manje od jedne četvrtine iz 1975. Iako je udio urbano-ruralno relativno nizak u usporedbi s visoko industrijaliziranim zemljama, on predstavlja ogroman broj ljudi. Oko četiri posto gradova ima populaciju veću od 1.000.000 stanovnika, a populacija nekoliko drugih desetaka je između 500.000 i 1.000.000. Distribucija velikih kineskih gradova odražava distribuciju nacionalnog stanovništva, s velikom

koncentracijom u istočnim obalnim provincijama, manjim, ali još uvijek značajnim brojem u središnjim provincijama, a znatno manjim u zapadnim regijama.

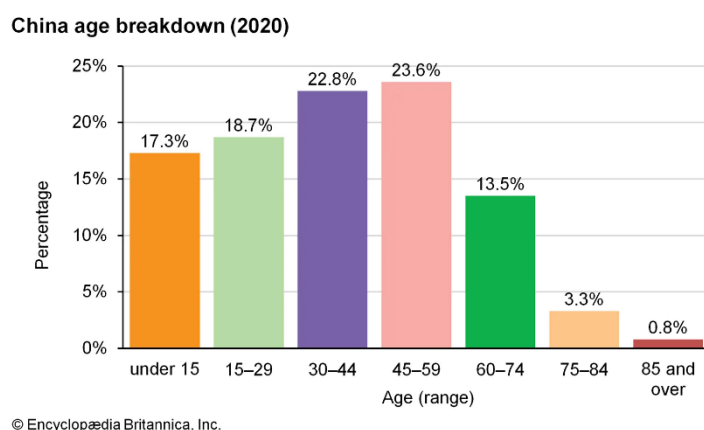
Graf 2. Grafički prikaz udjela urbanog i ruralnog stanovništva Kine u postotcima

Izvor: <https://www.britannica.com>

Kineska populacija narasla je za 5,38 % u posljednjem desetljeću te je dosegla 1.416,687,000 milijardi ljudi, podaci iz statističkog ureda pokazali su da je natalitet u opadanju, te da zemlja dramatično stari. Od 15. stoljeća nadalje stanovništvo se stalno povećavalo, rast je prekinut ratovima i prirodnim katastrofama sredinom 17. stoljeća i usporen unutarnjim sukobima i stranim invazijama u stoljeću koje je prethodilo komunističkom preuzimanju vlasti 1949. Tijekom 18. stoljeća Kina je uživala dugotrajno razdoblje mira i prosperiteta, obilježeno stalnim teritorijalnim širenjem i ubrzanim porastom stanovništva. Godine 1762. Kina je imala više od 200 milijuna stanovnika, a do 1834. ta se populacija udvostručila. Treba napomenuti da se u tom razdoblju količina obradive zemlje nije istodobno povećavala, a glad zemlje od tada postaje sve veći problem. Nakon 1949. sanitarije i medicinska skrb su se uvelike poboljšale, epidemije su stavljene pod kontrolu, a sljedeće generacije imale su progresivno bolje zdravlje. Javna higijena se također poboljšala, pa je, kao rezultat, stopa smrtnosti opadala brže od nataliteta, a stopa rasta stanovništva porasla. Kineska populacija dosegla je 1 milijardu početkom 1980-ih, a premašila je 1,3 milijarde početkom 21. stoljeća.

Stalno rastući broj stanovnika bio je veliki problem za vladu. U razdoblju 1955-58, dok se zemlja borila da dobije odgovarajuću opskrbu hranom i opterećena općenito niskim životnim standardom, vlasti su sponzorirale veliku akciju kontrole rađanja. Drugi pokušaj kontrole stanovništva započeo je 1962. godine, kada su glavne inicijative bili programi koji promiču kasne brakove i korištenje kontracepcijskih sredstava. Izbijanje Kulturne revolucije 1966. prekinulo je ovu drugu akciju planiranja obitelji, ali je 1970. pokrenut treći i mnogo stroži program. Pokušaj je ovoga puta bio da se kasni brak i obiteljsko ograničenje postave obveznim, a kulminirao je 1979. godine nastojanjima da se provede politika jednog djeteta po obitelji.

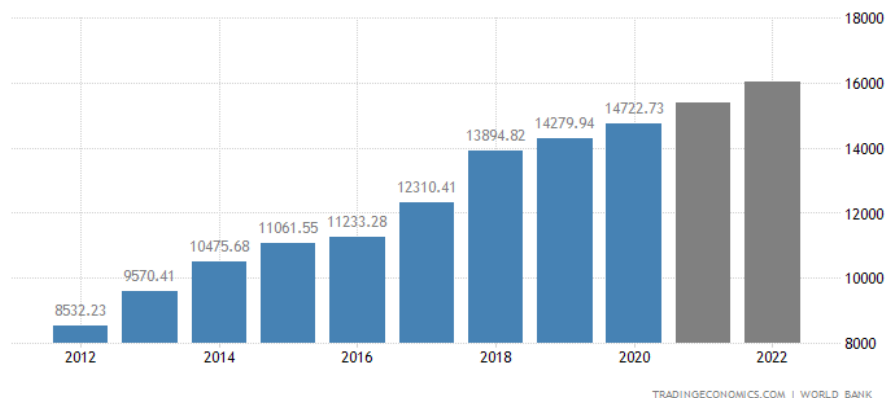
Drugi razvojni događaji utjecali su na stopu rasta stanovništva više od prve dvije službene kampanje planiranja obitelji, posebice katastrofalni učinci ekonomskog programa Velikog skoka naprijed kineskog čelnika Mao Zedonga iz 1958-60. Politika Velikog skoka izazvala je ogromnu glad u Kini, stopa smrtnosti premašila je stopu nataliteta, a do 1960. ukupna populacija je opadala. Do 1963. zemlja se oporavljala od gladi, i, iako je druga kampanja kontrole rađanja već započela, velika stopa nataliteta dovela je do godišnje stope rasta stanovništva od više od 3 posto, najviše od 1949. godine. Međutim, od 1970. godine, kada je pokrenut treći program planiranja obitelji, državni naponi bili su mnogo učinkovitiji. Stopa rasta stanovništva Kine sada je među najnižima u zemlji u razvoju, iako je godišnji neto rast stanovništva još uvijek značajan, budući da je njezino stanovništvo tako ogromno. Otprilike jedna šestina stanovništva mlađa je od 15 godina.

Slika 2. Prikaz starosti stanovništva Kine u 2020.

Izvor: <https://www.britannica.com>

Prema službenim podacima Svjetske banke bruto domaći proizvod (BDP) Kine iznosio je 14.722,73 bilijuna američkih dolara u 2020. Vrijednost BDP-a Kine predstavlja 13,04 % svjetskog gospodarstva. BDP po stanovniku iznosi je 10.430,73 dolara.

Slika 3. Bruto domaći proizvod Kine od 2012. do 2020. s prognozom do 2022.

Izvor: <https://tradingeconomics.com>

Procjenjuje se kako će BDP Kine za 2022. godinu iznositi oko 16 bilijuna američkih dolara, što je za oko 8 % više u odnosu na 2020. godinu. Ako usporedimo BDP Kine iz 2012. koji je iznosio oko 8,5 bilijuna američkih dolara i BDP iz 2020. koji iznosi oko 14,72 bilijuna američkih dolara dolazimo do podataka da je BDP Kine u 8 godina rastao za čak 73 %.

Razvoju industrije pridaje se značajna pozornost od dolaska komunističkog režima. Ukupna industrijska proizvodnja često je rasla po godišnjoj stopi od više od 10 %. Industrija je po gospodarskom rastu i stupnju modernizacije nadmašila sve ostale sektore. Većina velikih industrija i proizvoda za koje se smatra da su od nacionalnog strateškog značaja i dalje su u državnom vlasništvu, ali sve veći udio lakših i potrošačkih orijentiranih proizvodnih tvrtki u privatnom je vlasništvu ili su privatno-državna zajednička ulaganja. Među različitim proizvodnim granama, metalurgija i strojogradnja imaju visoki prioritet. Samo ove dvije grane sada čine oko dvije petine ukupne bruto vrijednosti industrijske proizvodnje. Međutim, u ovim, kao i u većini drugih područja industrije u državnom vlasništvu, a inovacije u proizvodnji su općenito bile nagrađene povećanje bruto proizvodnje, a ne poboljšanjem raznolikosti i kvalitete. Kina, dakle, još uvijek uvozi značajne količine specijaliziranih čelika. Velik dio proizvodnje

čelika u zemlji dolazi iz malog broja proizvodnih centara, od kojih je najveći Anshan u Liaoningu (<https://www.britannica.com>).

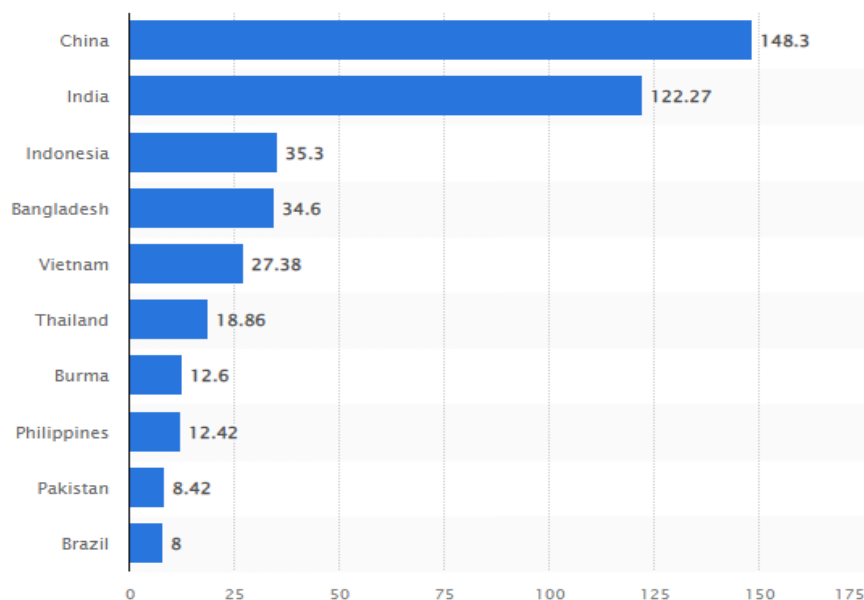
Glavna zadaća vlasti u kemijskoj i petrokemijskoj proizvodnji je povećanje proizvodnje kemijskih gnojiva, plastike i sintetičkih vlakana. Rast ove industrije stavio je Kinu među vodeće svjetske proizvođače dušičnih gnojiva. U sektoru robe široke potrošnje glavni je naglasak na tekstilu, odjeći, obući, prerađenoj hrani i igračkama, a sve to također čini važan dio kineskog izvoza. Proizvodnja tekstila, čiji se udio ubrzano povećava sintetiku, i dalje je važna, ali manje nego prije. Industrija je obično raštrkana po cijeloj zemlji, ali postoji niz važnih tekstilnih centara, uključujući Šangaj, Guangzhou i Harbin (<https://www.britannica.com>).

Tempo industrijalizacije ubrzan je i diverzificiran nakon 1990. Značajan je bio razvoj proizvodnje automobila, zrakoplova i zrakoplovstva. Osim toga, Kina se brzo proširila na proizvodnju elektronike, poluvodiča, softvera i precizne opreme, često u suradnji sa stranim tvrtkama. Općenito, distribucija industrije ostala je neravnomjerna, unatoč ozbiljnim naporima od sredine 1950-ih do kasnih 1970-ih da se izgradi proizvodnja u unutrašnjosti na štetu većih gradova na istočnoj obali. Dok je postotni rast industrije u unutarnjim provincijama općenito uvelike premašio rast obalnih područja, daleko veća početna industrijska baza potonjih značila je da je nekoliko obalnih regija nastavilo dominirati kineskim industrijskim gospodarstvom. Osnivanje posebnih gospodarskih zona u obalnim područjima samo je pojačalo tu nejednakost. Dakle, samo Šangaj proizvodi oko 10 posto kineske bruto vrijednosti industrijske proizvodnje, a istočna obala čini oko 60 posto nacionalne proizvodnje (<https://www.britannica.com>).

Kao rezultat topografskih i klimatskih značajki, područje pogodno za uzgoj je malo, samo oko 10 posto ukupne Kineske kopnene površine. Od toga je nešto više od polovice nenavodnjavano, a ostatak je otprilike ravnomjerno podijeljen između rižinih polja i navodnjavanih površina. Osim toga, kvaliteta tla u kultiviranim regijama varira diljem zemlje, a ekološki problemi kao što su poplave, suša i erozija predstavljaju ozbiljne prijetnje u mnogim područjima. Ipak, oko dvije trećine stanovništva živi na selu, a do 1980-ih velik dio njih živio je izravno od poljoprivrede. Od tada su mnogi potaknuti da napuste polja i bave se drugim djelatnostima, kao što su rukotvorine, trgovina, rad u tvornicama i transport; a do sredine 1980-ih poljoprivreda je pala na manje od polovice vrijednosti ruralne proizvodnje. Iako je upotreba poljoprivrednih

strojeva u porastu, kineski seljak većinom ovisi o jednostavnim, nemehaniziranim poljoprivrednim alatima (<https://www.britannica.com>).

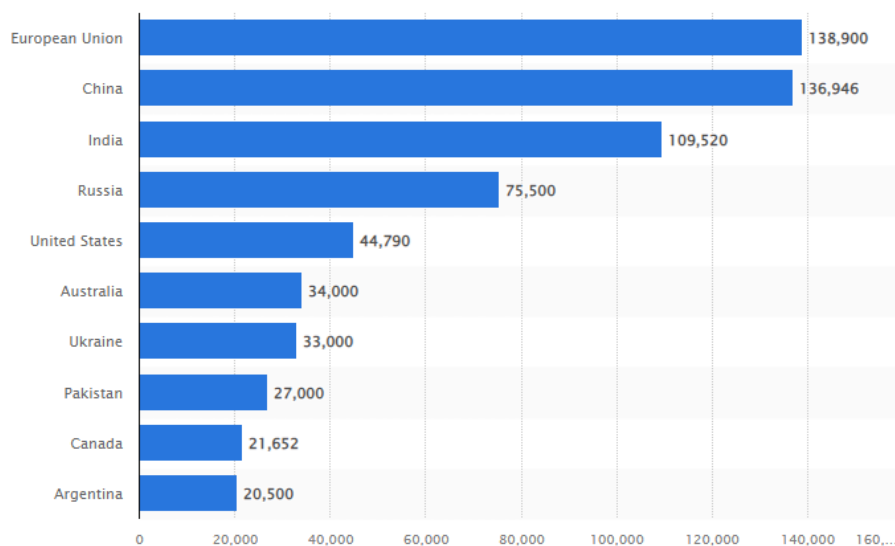
Zapadna Kina, koja obuhvaća Tibet, Xinjiang i Qinghai, ima mali udio u poljoprivrednoj proizvodnji, prvenstveno je orijentiran na stočarstvo. Riža, najvažnija kineska kultura, dominira u južnim provincijama, od kojih mnoge daju dvije žetve godišnje. U sjevernoj Kini pšenica je od najveće važnosti, dok se u središnjim provincijama pšenica i riža međusobno bore za prvo mjesto. Proso i kaoliang (raznolikost žitnog sirka) uzgajaju se uglavnom na sjeveroistoku i nekim središnjim pokrajinama, koje zajedno s nekim sjevernim područjima također proizvode znatne količine ječma. Većina usjeva soje dolazi sa sjevera i sjeveroistoka, a kukuruz se uzgaja u središtu i sjeveru. Čaj dolazi uglavnom iz brdskih područja jugoistoka. Pamuk se intenzivno uzgaja u središnjim provincijama, ali se u manjoj mjeri nalazi i na jugoistoku i na sjeveru. Duhan dolazi iz središta i dijelova juga. Druge važne kulture su krumpir, šećerna repa i uljarice. Stočarstvo je druga najvažnija komponenta poljoprivredne proizvodnje. Kina je vodeći svjetski proizvođač svinja, kokoši i jaja, a također ima i velika stada ovaca i goveda. Od sredine 1970-ih, veći je naglasak stavljen na povećanje proizvodnje stoke (<https://www.britannica.com>).

Slika 4. Vodeći svjetski proizvođači mljevene riže u 2020/2021. (u milijunima metričkih tona).

Izvor: <https://www.statista.com>

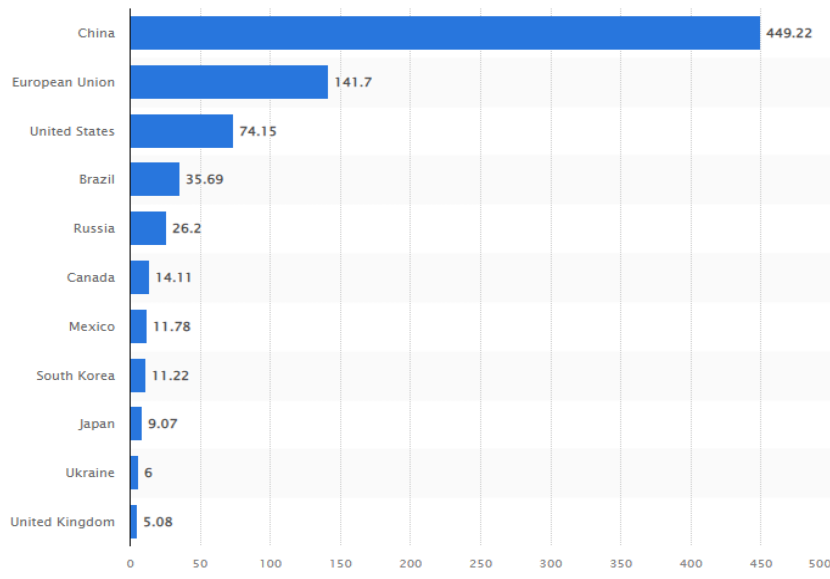
Ova statistika pokazuje 10 vodećih svjetskih proizvođača mljevene riže u 2020./2021. mjereno u tisućama metričkih tona. U toj tržišnoj godini Kina je proizvela oko 148,3 milijuna metričkih tona pšenice. Indija je proizvela 122,27 milijuna metričkih tona pšenice, odnosno 26,03 milijuna metrički tona manje u odnosu na Kinu.

Slika 5. Vodeći svjetski proizvođači pšenice u 2021. (u milijunima metričkih tona).

Izvor: <https://www.statista.com>

Ova statistika pokazuje 10 vodećih svjetskih proizvođača pšenice u 2021./2022. mjereno u tisućama metričkih tona. U toj tržišnoj godini Europska unija proizvela je oko 138,9 milijuna metričkih tona pšenice. Kina je proizvela 136,946 milijuna metričkih tona pšenice, odnosno 1,954 milijuna metrički tona manje u odnosu na Europsku Uniju.

Slika 6. Vodeći svjetski uzgajivači svinja u 2022. (u milijunima grla).

Izvor: <https://www.statista.com>

Kina je zemlja koja ima najveći broj svinja s gotovo 450 milijuna grla. Te su godine Europska unija i Sjedinjene Države bile druge i treće na popisu, s više od 140 odnosno 74 milijuna grla.

Stopa inflacija u Kini, mjerena rastom potrošačkih cijena, porasla je u ožujku 1,5 % na godišnjoj razini, najbrže u tri mjeseca, s 0,9 % u veljači. Rast potrošačkih cijena premašio je prognoze analitičara, koji su u anketi Reutersa predviđali međugodišnju stopu od 1,2 %. Kina je bila pod pritiskom u ožujku zbog epidemije Covid-19, a proizvodni i uslužni sektori izvještavaju o padu aktivnosti. Vlasti su predstavile mjere potpore gospodarstvu, koje uključuju veću fiskalnu potrošnju i niže poreze na dohodak za mala poduzeća. U usporedbi s ožujkom prošle godine, cijene hrane pale su 1,5 % s pada od 3,9 % u veljači, što je negativno utjecalo na opću inflaciju za 0,28 postotnih bodova. Istodobno, rast proizvođačkih cijena u Kini u ožujku je usporen, unatoč troškovnim problemima uzrokovanim ratom u Ukrajini i uskim grlima u lancu opskrbe. Indeks proizvođačkih cijena porastao je 8,3 % na godišnjoj razini, u odnosu na 8,8 % u veljači. Iako je ovo najsporiji međugodišnji rast inflacije proizvođača u Kini od travnja 2021., mjesečni rast od 1,1 % bio je najbrži u posljednjih pet mjeseci (<https://tradingeconomics.com>).

Slika 7. Stopa inflacije u Kini od 2011. do 2021. s prognozom do 2027.

Izvor: <https://www.statista.com>

U 2021. prosječna godišnja stopa inflacije u Kini kretala se oko 0,85 % u odnosu na prethodnu godinu. Projekcije MMF-a objavljene u travnju 2021. očekuju da će stopa inflacije dosegnuti oko 2,1 % u 2022. Također MMF prognozira prosječan rast od 2 % u periodu od 2022. do 2027.

4.2. Vanjskotrgovinska politika Narodne Republike Kine

4.2.1. Povijesni razvoj

Kineska vanjska trgovina započela je još u dinastiji Zapadni Han (206. pr. Kr.-9. n. e.), kada su kineski izaslanici pokrenuli poznati "put svile" kroz središnju Aziju. Tijekom kasnijih dinastija, kineski brodovi trgovali su diljem morske Azije, dosežući čak do afričke obale, dok su karavane proširile trgovačke kontakte u središnjoj Aziji i na Bliskom istoku. Međutim, vanjska trgovina nikada nije bila glavna gospodarska aktivnost, a kineski su carevi smatrali da je zemlja potpuno samodostatna. Tijekom dijelova dinastija Ming (1368.-1644.) i Qing (1644.-1911.) trgovina je bila službeno obeshrabrena. U devetnaestom stoljeću europski su narodi koristili vojnu silu kako

bi pokrenuli trajnu trgovinu s Kinom. Od vremena Opijumskog rata (1839.-42.) pa sve do osnutka Narodne Republike 1949. razne zapadne zemlje poput Japana počevši od 1890-ih prisiljavali su Kinu da pristane na niz nejednakih ugovora koji su strancima omogućili da uspostave u suštini autonomne ekonomske baze i djeluju s povlaštenim statusom u Kini. Strane privilegije ukinute su kada je nastala Narodna Republika. Vanjska trgovina nije činila veliki dio kineskog gospodarstva u prvih trideset godina Narodne Republike. Kao i u većini velikih, kontinentalnih zemalja, količina trgovine s drugim nacijama bila je mala u odnosu na domaću gospodarsku aktivnost. Tijekom 1950-ih i 1960-ih, ukupna vrijednost vanjske trgovine iznosila je samo oko 2 posto bruto nacionalnog proizvoda (BNP). U 1970-ima trgovina je brzo rasla, ali je 1979. još uvijek iznosila samo oko 6 % BDP-a. Vanjska trgovina u ovom je razdoblju bila je izuzetno važna. Inozemni uvoz ublažio je privremene, ali kritične nestašice hrane, pamuka i drugih poljoprivrednih proizvoda, kao i dugoročne nedostatke u nizu bitnih artikala, uključujući sirovine poput kroma i industrijsku robu kao što su kemijska gnojiva i gotovi proizvodi od čelika. Kupnja stranih postrojenja i opreme omogućila je Kini da iskoristi napredniju tehnologiju razvijenih zemalja kako bi ubrzala vlastiti tehnološki rast i gospodarski razvoj (<http://www.country-data.com>).

Tijekom 1950-ih Kina je uvezla sovjetska postrojenja i opremu za razvojni program petogodišnjeg plana (1953-57). Istodobno je kineska vlada proširila izvoz poljoprivrednih proizvoda kako bi otplatila zajmove koji su financirali uvoz. Ukupna trgovina dostigla je vrhunac u iznosu od 4,3 milijarde američkih dolara 1959. godine, ali nagli pad poljoprivredne proizvodnje 1959.-61. zahtijevao je od kineskih čelnika da obustave daljnji uvoz strojeva za kupnju stranog žita. Pod politikom "samopouzdanja", 1962. ukupna trgovina pala je na 2,7 milijardi američkih dolara. S oživljavanjem gospodarstva sredinom 1960-ih, postrojenja i oprema ponovno su naručeni od stranih dobavljača, a planiran je i značajan rast vanjske trgovine. No, u kasnim 1960-ima, kaos i anti-inozemne aktivnosti te kulturne revolucije (1966-1976), ponovno su doveli do opadanja trgovine. Pragmatična modernizacija koju su predvodili stranački čelnici Zhou Enlai i Deng Xiaoping te sve veći kontakti Kine sa zapadnim zemljama rezultirali su naglim ubrzanjem trgovine početkom 1970-ih. Posebno je naglašen uvoz modernih postrojenja i opreme, a nakon 1973. godine nafta postaje sve važniji izvoz. Trgovina se više nego udvostručila između 1970. i 1975., dosegnuvši 13,9 milijardi američkih dolara. Rast je u tom razdoblju iznosio oko 9 % godišnje. Kao udio u BDP-u, trgovina je porasla sa 1,7 % 1970.

na 3,9 % 1975. Godine 1976. atmosfera neizvjesnosti koja je nastala zbog Maove smrti i pritiska grupe četvorice (Gang of Four), čiji su se članovi protivili oslanjanju na stranu tehnologiju , donio je još jedan pad trgovine (<http://www.country-data.com>).

Počevši od kasnih 1970-ih, Kina je preokrenula maoističku strategiju gospodarskog razvoja i do ranih 1980-ih se obvezala na politiku otvorenosti prema vanjskom svijetu i širenja vanjskih gospodarskih odnosa i trgovine. Politika otvaranja dovela je do reorganizacije i decentralizacije vanjskotrgovinskih institucija, donošenja pravnog okvira za olakšavanje inozemnih gospodarskih odnosa i trgovine, izravnih stranih ulaganja, stvaranja posebnih gospodarskih zona i "otvorenih gradova", brza ekspanzija vanjske trgovine, uvoz inozemne tehnologije i metoda upravljanja, uključivanje na međunarodna financijska tržišta i sudjelovanje u međunarodnim inozemnim gospodarskim organizacijama. Ove promjene nisu koristile samo kineskom gospodarstvu nego su i integrirale Kinu u svjetsko gospodarstvo. Godine 1979. kineska trgovina iznosila je 27,7 milijardi američkih dolara odnosno 6 % kineskog BDP-a, ali samo 0,7 % ukupne svjetske trgovine. Godine 1985. kineska vanjska trgovina porasla je na 70,8 milijardi američkih dolara, što predstavlja 20 % kineskog BDP-a i 2 % ukupne svjetske trgovine i stavlja Kinu na šesnaesto mjesto na ljestvici svjetske trgovine (<http://www.country-data.com>).

Kina je usvojila niz mjera za promicanje svojih inozemnih gospodarskih odnosa, maksimizirajući ulogu uvoza, izvoza i stranog kapitala u gospodarskom razvoju. Reorganizirana je vanjskotrgovinska organizacija, a kontrola uvoza i izvoza je popuštena ili pojačana ovisno o trgovinskoj bilanci i visini deviznih rezervi. Velike kupnje inozemnih postrojenja i opreme rezultirale su ograničenjem uvoza od 1980. do 1983. Zbog ekspanzije izvoza sredinom 1980-ih, velikog viška deviznih pričuva i decentraliziranog upravljanja vanjskom trgovinom, uvoz je porastao. Ogromna, nekontrolirana kupnja robe široke potrošnje dovela je do trgovinskih deficita 1984. i 1985., što je rezultiralo uvođenjem sustava uvoznih i izvoznih dozvola, strožijim kontrolama deviznih rashoda i devalvacijom kako bi se smanjio trgovinski deficit i osiguralo da su uvezeni strojevi, oprema i poluproizvodi, a ne roba široke potrošnje. Godine 1985. Kina je imala devizne rezerve od 11,9 milijardi američkih dolara (<http://www.country-data.com>).

Kina se pridružila brojnim međunarodnim gospodarskim organizacijama, postavši članica Svjetske banke, Međunarodnog monetarnog fonda, Azijske razvojne banke, Općeg sporazuma o carinama i trgovini (GATT) i Multi-Fiber sporazuma. Kina je postala promatračica GATT-a

1982. i službeno se prijavila za sudjelovanje kao punopravna članica u srpnju 1986. Kina je također preokrenula svoju odbojnost prema stranom kapitalu, posuđujući novac od međunarodnih kreditnih organizacija, stranih vlada i stranih poslovnih banaka i konzorcija i dopuštajući stranim bankama otvoriti podružnice u Kini. Kineska vlada zadržala je dobar kreditni rejting na međunarodnoj razini i nije gomilala velike inozemne dugove kao mnoge druge komunističke zemlje i zemlje u razvoju. Između 1979. i 1985. Kina je potpisala zajmove u ukupnom iznosu od 20,3 milijarde američkih dolara, od čega je 15,6 milijardi dolara već iskoristila. Većina kredita otišla je u infrastrukturne projekte, poput energetike i transporta, te financirao uvoz sirovina. Bank of China, glavna devizna banka, otvorila je podružnice u inozemstvu i sudjelovala na međunarodnim financijskim tržištima u euroobveznicama i sindikaciji zajmova (<http://www.country-data.com>).

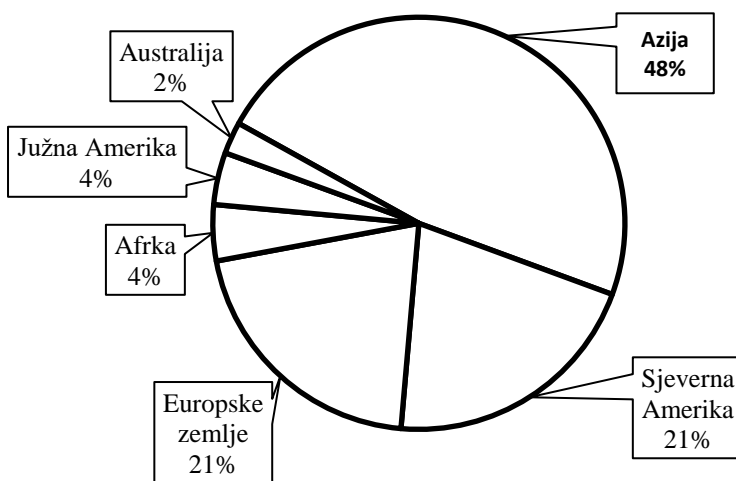
Stvoreni su i pravni i institucionalni okviri za olakšavanje stranih ulaganja i trgovine. Proglašeni su zakoni o oporezivanju, zajedničkim ulaganjima, stranim ulaganjima i srodnim područjima radi poticanja stranih ulaganja. Godine 1979. Kina je stvorila četiri posebne ekonomske zone u Shenzhenu, Zhuhaiju, Shantouu (u provinciji Guangdong) i Xiamenu (u provinciji Fujian). Posebne gospodarske zone u biti su bile izvozno-prerađivačke zone dizajnirane za privlačenje stranih ulaganja, proširenje izvoza te uvoz tehnologije i stručnosti. Godine 1984. četrnaest obalnih gradova proglašeno je "otvorenim gradovima". i oni su bili namijenjeni privlačenju stranih sredstava i tehnologije. No 1985. godine vlada je odlučila koncentrirati resurse na samo četiri grada: Dalian, Guangzhou, Šangaj i Tianjin. Iako su posebne gospodarske zone i otvoreni gradovi imali moć davanja poticaja za ulaganja, problemi s birokracijom, birokratskim uplitanjima i nedostatkom osnovne infrastrukture rezultirali su manjim brojem stranih ulaganja i manjim brojem projekata visoke tehnologije nego što je prvobitno zamišljeno (<http://www.country-data.com>).

4.2.2. Izvoz

Izvoz se može definirati kao dio inozemne potražnje koji ovisi o inozemnom dohotku i označava prodaju svih oblika roba i usluga stranim zemljama. Viši inozemni dohodak pretpostavlja višu inozemnu potražnju i dovodi do većeg izvoza (Blanchard, 2011).

Zahvaljujući ogromnom trgovinskom suficitu u posljednjih nekoliko godina, Kina je postala najveći svjetski izvoznik i zauzima drugo mjesto među najvećim svjetskim uvoznicima. Unatoč svojoj strogoj politici, zemlja je prilično otvorena vanjskoj trgovini, koja predstavljala 35% njezina BDP-a u 2020. Trgovina je postala sve važniji dio cjelokupnog kineskog gospodarstva i bila je značajno oruđe korišteno za gospodarsku modernizaciju. Kako je izvijestila WTO u 2021. izvoz roba u 2020. iznosio je 2.590,2 bilijuna USD, a uvoz 2.057,2 bilijuna USD, dok je izvoz i uvoz usluga u 2020. godini dosegao 278 milijardi USD, odnosno 377,5 milijardi USD. Kina je izvijestila o ukupnom povećanju izvoza od 5 % i smanjenju uvoza od 8 % za 2020. Prema podacima Svjetske banke iz 2021. godine, kineski robni suficit iznosio je 535,37 milijardi USD u 2020. što je povećanje s 425,2 milijarde USD u 2019. Ukupna trgovinska bilanca (uključujući usluge) iznosila je 369,67 milijardi USD u 2020. u odnosu na 131,84 milijarde u prethodnoj godini (<https://santandertrade.com>).

Narodna Republika Kina je 2020. godine isporučila robu u vrijednosti od 2,591 bilijuna američkih dolara diljem svijeta. Taj iznos u dolarima odražava porast od 22,3 % od 2016., te povećanje od 3,7 % od 2019. do 2020. godine. Ukupna izvezena roba Kine predstavlja 10,7 % njezinog ukupnog bruto domaćeg proizvoda za 2020.

Graf 3. Izvoz robe iz Kine po kontinetima

Izvor: <https://www.worldstopexports.com>

Iz kontinentalne perspektive, 48 % izvoza robe iz Kine po vrijednosti isporučuje se u druge azijske zemlje, dok je 21 % isporučeno sjevernoameričkim kupcima. Kina je u Europu isporučila 21 % robe. Manji postoci otišli su u Afriku 4 %, Latinsku Ameriku isključujući Meksiko, ali uključujući Karibe 4 % i Oceaniju predvođenu Australijom 3 %.

Sljedeće izvozne grupe proizvoda predstavljaju najveću vrijednost u dolarima u kineskim globalnim isporukama tijekom 2020. Također je prikazan postotni udio svake kategorijae izvoza u smislu ukupnog izvoza iz Kine.

Tablica 1. Postotni udio deset glavnih kategorija izvoza u ukupnom izvozu Kine.

	Kategorije izvoza i udio u ukupnom izvozu (u %)
1.	Električni strojevi, oprema: 710,1 milijarda USD (27.4% ukupnog izvoza)
2.	Strojevi uključujući računala: 440,3 milijarde USD (17% ukupnog izvoza)
3.	Namještaj, rasvjeta, znakovi, montažne zgrade: 109,4 milijarde USD (4,2%)
4.	Plastika, plastični proizvodi: 96,4 milijarde USD (3,7% ukupnog izvoza)
5.	Optički, tehnički, medicinski aparati: 80,2 milijarde USD (3,1% ukupnog izvoza)
6.	Vozila: 76,3 milijarde USD (2,9% ukupnog izvoza)
7.	Razni tekstil, nošena odjeća: 75,6 milijardi USD (2,9% ukupnog izvoza)
8.	Igračke, igre: 71,5 milijardi USD (2,8% ukupnog izvoza)
9.	Proizvodi od željeza ili čelika: 71,1 milijarda USD (2,7% ukupnog izvoza)
10.	Odjeća, pribor (ne pleteni ili heklani): 62,3 milijarde USD (2,4% ukupnog izvoza)

Izvor: <https://www.worldstopexports.com>

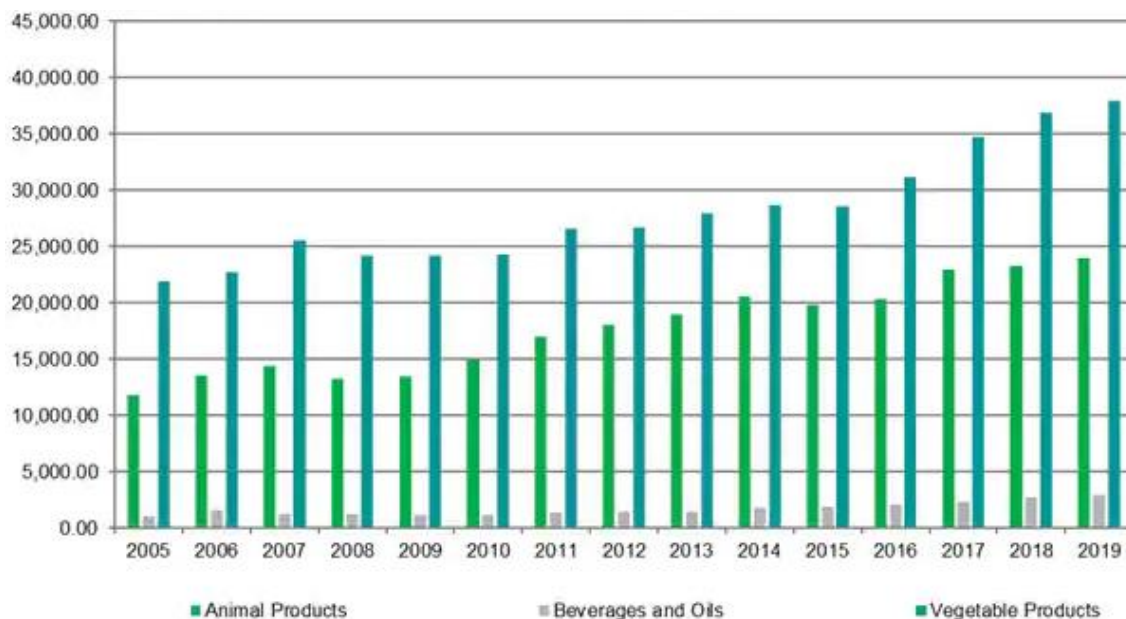
Prvih 10 kineskih izvoznih proizvoda činilo je više od dvije trećine (69,2 %) ukupne vrijednosti njezinih globalnih isporuka. Kategorija raznih tekstila I nošene odjeće bila je najbrže rastuća među 10 najvećih izvoznih kategorija u Kini, za 170,9 % u razdoblju od 2019. do 2020. Na drugom mjestu po rastu izvozne prodaje bila je plastika, uključujući artikle izrađene od plastike, uz povećanje od 14,2 %. Kineski izvoz igračaka i igara zabilježile su treći najbrži rast u vrijednosti od 13,9 %. Zabilježen je pad samo jedne kategorije iz prvih 10 kineskih izvoznih kategorija, a to je nepletana i neheklana odjeća i dodaci, koja je u odnosu na prošlu godinu pala za -6.7 %.

Kineski izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iznosio je 64,83 milijarde USD u 2019. Porastao je za 85 % u odnosu na 2005. Udio Kine u globalnom poljoprivredno-prehrambenom izvozu iznosio je 4,1 %. Obim izvoza iznosio je 45,13 milijuna tona i veći je za 34 % u odnosu na 2005. Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi su odgovorni za oko 7 % ukupnog obujma kineskog izvoza i samo 2,5 % njegove vrijednosti.

Glavne države za izvoz životinjskih proizvoda su Japan, Sjedinjene Američke Države, Hong Kong, Južna Koreja i Njemačka. Najvažnije države za izvoz pića i ulja nalaze se uglavnom u istočnoj Aziji i uključuju Hong Kong SAR, Sjevernu Koreju, Maleziju i Južnu Koreju, a peta na ljestvici je Nizozemska. Najvažnije države za izvoz proizvoda od povrća su Japan, Vijetnam, SAR Hong Kong, Sjedinjene Američke Države i Južna Koreja.

Kina je jedan od glavnih izvoznika poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Kina je 2019. bila šesti najveći izvoznik poljoprivredno-prehrambenih proizvoda nakon SAD-a, Brazila, Nizozemske, Njemačke i Francuske. Njezin udio u svjetskom izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iznosio je 4,1 %.

Obim količine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u Kini je u stalnom porastu. Ukupan izvoz životinjskih proizvoda u 2019. godini dosegao je 6,69 milijuna tona, za pića i ulja 3,30 milijuna tona, a za biljne proizvode 35,1 milijuna tona. Što se tiče udjela u ukupnom obujmu izvoza, iznosio je 14,8 %, 7,3 % i 77,9 %. Ukupna količina je u 2019. godini dosegla 45,13 milijuna tona. Za usporedbu, u 2005. godini iznosila je 33,58 milijuna tona u i 31,43 milijuna tona u 2010. To predstavlja povećanje za otprilike jednu trećinu (<https://ihsmarkit.com>).

Slika 8. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Kine u preiodu od 2005. do 2019. (u milijunima USD).

Izvor: <https://ihsmarkit.com>

Izvoz proizvoda životinjskog podrijetla iznosio je 23,971 milijardi USD u 2019. godini, 2,916 milijardi USD za pića i ulja i 37,95 milijardi USD za proizvode od povrća. Ukupna vrijednost poljoprivredno-prehrambenog izvoza Kine iznosila je 64,83 milijarde dolara te je porastao za 85 % u odnosu na 2005.

Izvozom životinjskih proizvoda u Kini najviše dominiraju morski i vodeni proizvodi. Proizvodi s najvećim udjelom su:

- riba i plodovi mora, pripremljeni ili konzervirani (24,4 %),
- smrznuti riblji fileti i ostalo riblje meso (17,1 %),
- smrznuta riba (11,0 %),
- mekušci (10,0 %).

Kina najviše izvozi životinjske proizvode u Japan, Sjedinjene Američke Države, Hong Kong, Južnu Koreju i Njemačku. Ovih pet zemalja imalo je kumulirani udio od 62 % pri čemu je samo Japan odgovoran za jednu petinu ukupne vrijednosti izvoza.

U izvozu pića i ulja možemo uočiti nekoliko dominantnih grupa proizvoda, najvažnije su:

- voda, mineralna i gazirana voda (34,9%),

- životinjska i biljna ulja, isključujući. sojino ulje (28,4%),
- žestoka pića, likeri i druga alkoholna pića (11,5%),
- pivo, jabukovača, fermentirana pića (10,3%) ,
- sojino ulje (8,0%).

Glavna odredišta za izvoz pića i ulja nalaze se uglavnom u istočnoj Aziji i uključuju Hong Kong SAR, Sjevernu Koreju, Maleziju i Južnu Koreju. Peta na ljestvici je Nizozemska. Prvih pet destinacija imalo je udio od 66,5%.

U skupini proizvoda od povrća u vrhunske skupine proizvoda najvažniji su:

- pripravci od povrća, voća, orašastih plodova ili drugih dijelova bilja (14,0%),
- sušene mahunarke i ostalo povrće (10,4%),
- te prehrambeni pripravci, kvasci, umaci, juhe i ekstrakti (8,6%).

Glavna odredišta za izvoz proizvoda od povrća su Japan, Vijetnam, SAR Hong Kong, Sjedinjene Američke Države, Južna Koreja. Prvih pet destinacija ima udio od 44,8%.

Tablica 2. Trgovina poljoprivredno-prehrambenom robom EU-27 s Kinom od 2019. do 2020.

	Jedinica	Izvoz	Uvoz
Vrijednost trgovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima	(u mlr. EUR)	17 693	5 135
udio u ukupnoj trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima EU27	(%)	9.6	4.2
udio u ukupnoj trgovini EU27 s Kinom	(%)	8.7	1.3
% promjene 2019. - 2020		22.2	-4.1
Godišnja stopa promjene od 2010 - 2020	(%)	19.3	4.2

Izvor: <https://ec.europa.eu>

Iz tablice 2. možemo vidjeti da izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Europske Unije unije u Kinu iznosi 17.693 milijardi EUR, a uvoz iznosi 5.135 milijardi EUR. EU u Kinu izvozi 9.6 % poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, a uvozi 4,2 %. Udio izvoza u ukupnoj trgovini s Kinom iznosi 8,7 %, a uvoza 1,3 %. U periodu od 2019.-2020. godine izvoz poljoprivredno-

prehrambene robe iz EU u Kinu se povećao za 22,2 %, a uvoz smanjio za 4,1 %. Godišnja stopa promjene od 2010. do 2020. godine za izvoz iznosi 19,3 %, a za uvoz 4,2 %.

Tablica 3. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Kine u EU prema kategorijama proizvoda u 2020.

	U milijunima EUR	%
Preostali poljoprivredno-prehrambeni proizvodi	2 675	52
Iznutrice, životinjske masti i ostalo meso	482	9
hrana za kućne ljubimce	449	9
Povrće, svježe, ohlađeno i sušeno	445	9
Tropsko voće, svježe ili sušeno, orašasti plodovi i začini	439	9
Pripravci od povrća, voća ili orašastih plodova	380	7
Gume, smole i biljni ekstrakti	265	5

Izvor: <https://ec.europa.eu>

Kina u Europsku Uniju najvećim dijelom izvozi poljoprivredno-prehrambene proizvode poput ulja, maslaca, sjemenka uljarica, riže, nepržene kave, čaj u rinfuzi, sirov duhan, vunu i svilu, prehrambene pripravke, tjestenine, peciva i kruh, voće svježe i sušeno, lukovice, korijenje i žive biljke, te mesne pripravke. 9 % izvoza čine iznutrice, životinjske masti, ostalo meso, hrana za kućne ljubice, povrće, tropsko voće, 7 % izvoza čine pripravi od povrća, voća ili orašastih plodova, te 5 % čine gume, smole i biljni ekstrakti.

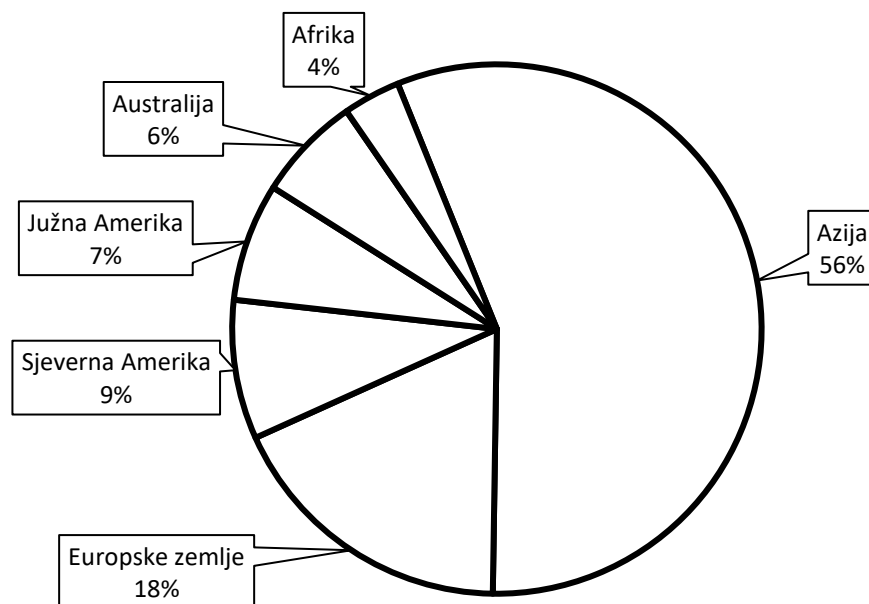
4.2.3. Uvoz

S gledišta gospodarskog interesa uvoz se javlja u funkciji podmirivanja potreba domaćeg stanovništva i domaćeg gospodarstva robom - proizvodima i uslugama kojih na domaćem tržištu uopće nema ili ih nema u dovoljnim količinama. Te se potrebe podmiruju kupnjom, odnosno uvozom tih proizvoda i gospodarskih usluga iz drugih zemalja, vodeći računa da se uvozne transakcije obave na najekonomičniji način, da se te kupnje obave pod najpovoljnijim uvjetima i sa što manje ulaganja deviznih sredstava potrebitih za plaćanje takvih uvoznih transakcija. Uvozom se, dakle, osigurava nabava robe ili usluga koje se ne proizvode, odnosno ne mogu se osigurati u okviru nacionalne privrede, odnosno omogućava nabavu neke robe ili usluge po

jeftinijoj cijeni od one po kojoj bi se takva roba ili usluga mogla nabaviti na domaćem tržištu (Andrijanić, 1999.).

Rast prihoda i životnog standarda, sve veća urbanizacija i zabrinutost za sigurnost hrane potaknuli su kineski poljoprivredni uvoz, osobito od pristupanja ove zemlje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) 2001. Kako su prihodi rasli, prosječna kineska prehrana promijenila se tako da uključuje više mesa, mliječnih proizvoda, i prerađenu hranu, dok se potrošnja žitarica smanjila. Između 2000. i 2019. potrošnja mesa peradi po glavi stanovnika povećala se za 32 posto, potrošnja sojinog ulja više nego četiri puta, a unos mlijeka više nego utrostručen. Kina je sada najveći svjetski uvoznik poljoprivrednih proizvoda, nadmašivši i Europsku uniju i Sjedinjene Američke Države 2019. s uvozom od ukupno 133,1 milijardu dolara. Kao zemlja s relativno oskudnim zemljištem (obradivo zemljište po glavi stanovnika je manje od jedne petine onog u Sjedinjenim Državama), tijekom prvog desetljeća nakon pristupanja WTO-u, intenzivno korištenje zemljište za ugoj soje, sirka i pamuka, potisnule su Kineski uvoz poljoprivrednih proizvoda. Kina proizvodi većinu mesa koje konzumira, a ova promjena u prehrani uvukla je više zemlje u proizvodnju hrane za životinje. Međutim, domaće zalihe hrane nisu bile u stanju pratiti rastuću potražnju, a uvoz soje i drugih sastojaka hrane za životinje brzo se širio (<https://www.fas.usda.gov>).

Narodna Republika Kina uvezla je robe u vrijednosti od 2,056 bilijuna američkih dolara iz cijelog svijeta 2020. godine. Taj iznos u dolarima odražava povećanje od 29,4 % od 2016., ali pad od -0,6 % od 2019. do 2020. godine. S obzirom na kinesku populaciju od 1,4 milijarde ljudi, njezin ukupni uvoz od 2,056 bilijuna američkih dolara u 2020. znači otprilike 1500 dolara godišnje potražnje za proizvodima svake osobe u Kini (<https://www.worldstopexports.com>).

Graf 4. Uvoz robe u Kinu po kontinetima

Izvor: <https://www.worldstopexports.com>

Iz kontinentalne perspektive 56 % ukupnog kineskog uvoza robe u vrijednosti u 2020. uvezeno je iz drugih azijskih zemalja. Europske zemlje činile su 18 % uvezene robe koju je uvezla Kina. Manji postotak ukupnog kineskog uvoza dolazi iz Sjeverne Amerike (9 %), Južne Amerike (7 %), isključujući Meksiko, ali uključujući Karibe, zatim Australiju i druge oceanske izvore (6 %) i Afriku (4 %).

Sljedeće grupe proizvoda predstavljaju najveću vrijednost u dolarima u uvozu Kine tijekom 2020. Također je prikazan postotni udio koji svaka kategorija proizvoda predstavlja u smislu ukupnog uvoza u Kinu.

Tablica 4. Postotni udio deset glavnih kategorija uvoza u ukupnom uvozu Kine.

	Kategorije izvoza i udio u ukupnom izvozu (u %)
1.	Električni strojevi, oprema: 548,7 milijarda USD (27.4% ukupnog izvoza)
2.	Mineralna goriva uključujući naftu: 267,6 milijardi USD (13%)
3.	Strojevi uključujući računala: 192 milijarde USD (9,3%)

4.	Rude, troska, pepeo: 180 milijardi USD (8,8%)
5.	Optički, tehnički, medicinski aparati: 99,1 milijarda USD (4,8%)
6.	Vozila: 74 milijarde USD (3,6%)
7.	Plastika, plastični proizvodi: 71 milijarda USD (3,5%)
8.	Bakar: 48,5 milijardi USD (2,4%)
9.	Organske kemikalije: 45,6 milijardi USD (2,2%)
10.	Uljane sjemenke: 45 milijardi USD (2,2%)

Izvor: <https://www.worldstopexports.com>

Prvih 10 kineskih uvoznih proizvoda činilo je više od tri četvrtine, odnosno 76,4 % ukupne vrijednosti njezinih uvezenih proizvoda. Najveći godišnji pad među najvećim kineskim uvoznim kategorijama bila su mineralna goriva, uključujući naftu (pad od 22,1 %) i organske kemikalije (pad od 21,2 %).

Kineski uvoz poljoprivrednih proizvoda porastao je 13,9 % u odnosu na prethodnu godinu, točnije na 171,94 milijarde dolara u 2020., a trgovinski deficit se povećao za 32,8 %, odnosno na 95,44 milijarde dolara. Jugoistočna Azija, Europska unija, Kanada, Brazil, Sjedinjene Američke Države i Australija najveći su trgovinski partneri Kine u poljoprivrednim proizvodima u 2020.

Kina je 2020. uvezla 100,31 milijuna tona soje, što je porast od 13,24 % u odnosu na prethodnu godinu i 83,1 % u odnosu na 2010. Prva dva najveća izvora uvoza bili su Brazil i SAD, na koje otpada 64,7 %, odnosno 26 % ukupnog kineskog uvoza. Obim uvoza sojinog ulja iznosio je 962.900 tona, što je povećanje od 16,63 % u odnosu na prethodnu godinu, a najviše ga uvoze iz Argentine, Rusije i Brazila. Što se tiče kukuruza, Kina je 2020. uvezla 11,3 milijuna tona, što je rast od 135,91 % na godišnjoj razini. Ukrajina i SAD bile su prva dva najveća izvoznika u Kinu, čineći 55,75 %, odnosno 38,44 % ukupnog kineskog uvoza. Peking, Shandong i Fujian bili su prva tri najveća uvoznika kukuruza. Uvoz goveđeg i svinjskog mesa u 2020. godini dosegao je 2,12 milijuna tona i 4,3 milijuna tona, što je porast od 27,67 % i 115,85 % na godišnjoj razini. Uvoz banana (osim trputaca) i palminog ulja smanjen je u odnosu na 2019.

Kina je najveći svjetski uvoznik poljoprivrednih proizvoda, Kina poziva na veći uvoz poljoprivrednih proizvoda koji nedostaju na domaćem tržištu i traži raznovrsnije izvore uvoza

kako bi nadoknadila nedostatak domaćih poljoprivrednih resursa i zadovoljila potrebe kineskih potrošača (<https://www.ciie.org>).

Tablica 5. Vrijednost uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Kinu u periodu od 2018. do 2021. po kategorijama (u milijardama USD).

	2018. (u mlr. USD)	2021. (u mlr. USD)
Naftni proizvodi, hrana za životinje i biljke za industrijsku ili medicinsku upotrebu	43.36	60.18
Meso i crijeva (ne uključujući perad)	9.88	28.07
Žitarice	5.78	19.94
Životinjskog i biljnog ulja	8.62	15.97
Jestivo voće i orašasti plodovi	8.65	15.9
Mliječni proizvodi i proizvodi od jaja, med i drugi jestivi životinjski proizvodi	10.87	14.77
Proizvodi za akustiku i morsku vodu	11.62	13.88
Ostali poljoprivredni proizvodi	10.78	10.79

Izvor: <https://www.statista.com>

Iz tablice 5. možemo vidjeti vrijednost uvoza robe 2018. i 2021. godine, vidljiv je rast uvoza robe u svi kategorijama. Prvo mjesto zauzima uvoz naftnih proizvoda, hrane za životinje i biljke za industrijsku ili medicinsku upotrebu gdje je stopa rasta u periodu od 2018. do 2021. godine iznosila 39 %. Drugo mjesto zauzima kategorija mesa i crijeva (ne uključujući perad) koja je u periodu od 2018. do 2021. godine rasla za 191 %. Treće mjesto zauzimaju žitarice sa stopom rasta od 253 %. Kategorija životinjskog i biljnog ulja rasla je za 85 % u periodu od 2018. do 2021. godine. Jestivo voće i orašasti plodovi rasli su za 84% u periodu od 2018. do 2021. godine. Ostale kategorije također su rasle, ali, nižom stopom u odnosu na gore spomenute kategorije.

Tablica 6. Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Kinu iz EU prema kategorijama proizvoda u 2020.

	U milijunima EUR	%
Svinjsko meso, svježe, ohlađeno i smrznuto	5 726	32
Preostali poljoprivredno prehrambeni proizvodi	5 466	31
Hrana za djecu, žitarice, brašno, škrob, mliječni pripravci	2 619	15
Iznutrice, životinjske masti i ostalo meso	1 807	10
Mlijeko u prahu i sirutka	795	4
Vino, vermut, jabukovača i ocat	677	4
Svježe mlijeko i vrhnje, mlačenica i jogurt	604	3

Izvor: <https://ec.europa.eu>

Europska Unija u Kinu najvećim dijelom izvozi poljoprivredno prehrambene proizvode poput svinjskog mesa (svježeg, smrznutog i ohlađenog), preostale poljoprivredne proizvode poput pšenice, kukuruza i ostalih žitarica osim riže, hranu za djecu, brašno, škrob, životinjske i biljne masti, mlijeko u prahu i sirutka, vino, ocat, svježe mlijeko i vrhnje.

Tablica 7. Prikaz uvoza kategorija poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koje Kina najvećim dijelom uvozi iz EU u periodu od 2019. do 2020. (u milijunima EUR).

	2019. (u mil. EUR)	2020. (u mil. EUR)	%
Meso i jestive mesne iznutrice	4 876	7 416	52.1
Mliječni proizvodi	1 371	1 599	16.6
Proizvodi životinjskog podrijetla	302	222	-26.5
Žitarice	410	951	132
Uljane sjemenke i plodovi	198	187	-5.6
Životinjske i biljne masti i ulja	254	329	29.5
Prerađene žitarice, brašno, škrob itd	2 543	2 758	8.5
Razni jestivi pripravci	392	440	12..2
Pića, žestoka pića i ocat	1 929	1 712	-11.2
Ostaci i otpad iz prehrambene industrije	127	223	75.6

Izvor: <https://ec.europa.eu>

Iz tablice 7. možemo vidjeti da je uvoz robe iz Europske Unije rastao u kategorijama mesa i jestivih mesnih iznutrica za 52,1 %, uvoz mliječni proizvoda rastao je za 16,6 %, uvoz žitarica rastao je za 132 %. Kod životinjskih i biljnih masti i ulja vidljiv je porast uvoza za 29,5 %, uvoz prerađenih žitarica, brašna, škroba porastao je za 8,5 %, uvoz je još rastao kod raznih jestivih pripravaka za 12,2 % i kod ostataka i otpada iz prehrambene industrije za 75,6 %.

Tablica 8. Prikaz uvoza kategorija poljoprivredno prehrambenih proizvoda koje Kina najvećim djelom izvozi u EU u periodu od 2019. do 2020. (u milijunima EUR).

	2019. (u mil. EUR)	2020. (u mil. EUR)	%
Kava, čaj i začini	387	413	6,7
Lakovi, gume, smole i drugi biljni sokovi	234	265	13,2
Proizvodi životinjskog podrijetla	694	565	-18,6
Jestivo povrće, korijenje i gomolji	456	445	-2,4
Uljane sjemenke i plodovi	424	464	9,4
Životinjske i biljne masti i ulja	356	276	-22,5
Prerađeno povrće, voće, orašasti plodovi i biljke	395	415	5,1
Jestivo voće i orašasti plodovi	349	349	0
Razni jestivi pripravci	292	304	4,1
Ostaci i otpad iz prehrambene industrije	558	536	-3,9

Izvor: <https://ec.europa.eu>

Iz tablice 8. možemo vidjeti da je izvoz robe iz Kine u Europsku Uniju rastao u kategorijama kave, čaja i začina za 6,7 %, također je rastao u kategorijama lakova, gume, smole i drugih biljnih sokova za 13,2 %, uljane sjemenke i plodovi za 9,4 %. Izvoz prerađenog povrća, voća, orašastih plodova i biljaka rastao je za 5,1 %, izvoz raznih jestivih pripravaka rastao je za 4,1 %. Kategorija jestivog voća i orašastih plodova zabilježila je jednaku količinu izvoza u 2019. i 2020. godini u milijunima EUR. Kategorija proizvoda životinjskog podrijetla zabilježila je pad izvoza za -18,6 %, također pad su zabilježile kategorije jestivo povrće, korijenje i gomolji za -2,4 %, životinjske i biljne masti i ulja za -22,5 % i kategorija ostaci i otpad iz prehrambene industrije -3,9 %.

4.2.4. *Regulacija tržišta Kine i Europske Unije*

Europska Unija i Kina su 30. prosinca 2020. načelno zaključile pregovore o Sveobuhvatnom sporazumu o ulaganjima (CAI). Sporazum investitorima iz EU-a daje veću razinu pristupa kineskom tržištu. CAI još nije ratificiran. Stoga još nije stupio na snagu. Od Kine se očekuje da se pridržava poštenih trgovačkih praksi, da poštuje prava intelektualnog vlasništva i da ispuni svoje obveze kao članica Svjetske trgovinske organizacije (WTO). U sporazumu se Kina obvezuje osigurati pravedniji tretman za tvrtke iz EU-a u Kini, dopuštajući im da se natječu na ravnopravnijim uvjetima. Te obveze pokrivaju državna poduzeća, transparentnost subvencija i pravila protiv prisilnog transfera tehnologije. Pravila dogovorena u CAI-u postavljaju visoko mjerilo u smislu transparentnosti, jednakih uvjeta, obveza pristupa tržištu i održivog razvoja. Kina je pristala na odredbe o održivom razvoju, uključujući obveze o klimi i prisilnom radu. Obje strane dogovorile su nastavak pregovora o zaštiti ulaganja i rješavanju investicijskih sporova, koji će biti gotovi u roku od dvije godine od potpisivanja sporazuma.

Kada je Kina 2001. pristupila WTO-u, Kina je pristala na reformu i liberalizaciju značajnih dijelova svog gospodarstva. Iako je Kina postigla napredak i nastavlja liberalizirati razne neosjetljive industrije, neki problemi su i dalje pristuni, poput nedostatka transparentnosti, industrijske politike i necarinske mjere koje diskriminiraju strane tvrtke, te snažna državna intervencija u gospodarstvu. To znači da su poduzeća u državnom vlasništvu u dominantnom položaju s nejednakim pristupom subvencijama i jeftinom financiranju. Angažman EU-a s Kinom u trgovini vođen je Strateškim izgledom EU-a za 2019., koji promiče reciprocitet, jednake uvjete i pošteno natjecanje. Strategija uključuje snažan fokus na poboljšanje mogućnosti pristupa tržištu. Također se odnosi na probleme prekomjernog kapaciteta. Poziva na ambiciozan angažman Kine na multilateralnim razinama (<https://policy.trade.ec.europa.eu>).

Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo i mala i srednja poduzeća radi na rješavanju problema s kojima se industrija EU-a susreće kada posluje u Kini ili izvozi u Kinu, kroz dijaloge s Državnom upravom za regulaciju tržišta i Ministarstvom industrije i informacijske tehnologije. EU i Kina također surađuju u nizu sektorskih dijaloga. Ovi dijalozi pomažu tvrtkama i kreatorima politike EU-a da bolje razumiju kineski pravni i regulatorni okvir, istovremeno promičući reforme potrebne za poboljšanje poslovnog okruženja u Kini (<https://ec.europa.eu>).

Dijalog s Državnom upravom za regulaciju tržišta (SAMR) pridonosi slobodnom i sigurnom prometu robe kroz promicanje konvergencije propisa i standardizacije u Kini i EU. Također pruža okvir za potporu EU-a otvorenim i nediskriminirajućim tržištima koja pokrivaju sve industrijske proizvode koji podliježu tehničkim propisima EU-a, ocjenu sukladnosti (uključujući certifikaciju i akreditaciju) i standardizaciju. Te teme pokrivaju posebne radne skupine. Posljednji plenarni sastanak ovog dijaloga održan je u prosincu 2018. u Bruxellesu. Ova glavna uprava također ima posebne radne skupine s 2 uprave pod SAMR-om: nacionalna uprava za medicinske proizvode (NMPA) i nacionalni institut za kontrolu hrane i lijekova (NIFDC). Posljednji dijalog održan je u prosincu 2018. u Bruxellesu.

Dijalog s Ministarstvom industrije i informacijskih tehnologija (MIIT). Dijalog s MIIT-om uspostavljen je 2009. godine i pokriva industrijsku politiku općenito, s posebnim radnim skupinama za učinkovitost resursa, politiku malih i srednjih poduzeća (mala i srednja poduzeća), automobile, brodogradnju i sirovine. Posljednji plenarni sastanak održan je u studenom 2018. Tijekom sastanka, obje strane su jedna drugu izvijestile o rezultatima prethodnih tehničkih dijaloga. Predstavnici industrije također su iznijeli što smatraju ključnim pitanjima za EU i Kinu u industrijskoj suradnji (<https://ec.europa.eu>).

Dijalog o javnoj nabavi: EU ima regulatorni dijalog s kineskim Ministarstvom financija o javnoj nabavi, koje je uspostavljeno 2006. godine. Omogućuje konkretne rasprave o ulasku Kine u Sporazum Svjetske trgovinske organizacije o državnoj nabavi. Posljednji dijalog održan je u studenom 2018. u Pekingu. Dijalog o prostoru: glavna uprava također ima dijalog o svemiru s kineskim Ministarstvom znanosti i tehnologije. Zajednička izjava o suradnji potpisana je tijekom summita EU-Kina u rujnu 2012. Peti sastanak svemirskog dijaloga EU-ESA-Kina održan je u studenom 2018. u Bruxellesu. Dijalog o održivom turizmu: dijalog o održivom turizmu s Kineskom nacionalnom turističkom upravom. Obje uprave 2018. godine pokrenule su godinu turizma EU-Kine (<https://ec.europa.eu>).

Kina je od 1. siječnja 2022. uvela nova pravila o uvozu i izvozu sigurnosti hrane. Nova pravila pružaju više pojedinosti o zahtjevima carinskih tijela za procjenu i inspekciju sigurnosti hrane u inozemstvu, registraciju i podnošenje podataka uvoznika i izvoznika, označavanje proizvoda i upravljanje rizikom za sigurnost hrane. Mjere dolaze u trenutku kada su kineske carinske službe već pooštrile kontrolu uvoznih prehrambenih proizvoda tijekom pandemije COVID-19.

Opća carinska uprava (GAC) objavila je mjere za upravu sigurnosti uvezene i izvezene hrane (Uredba GAC-a br. 249) i administrativne odredbe o registraciji inozemnih proizvođača uvezene hrane (Uredba GAC-a br. 248) 12. travnja, 2021. Oba pravilnika stupila su na snagu 1. siječnja 2022. godine (<https://www.china-briefing.com>).

Uvozne i izvozne mjere sigurnosti hrane (Uredba GAC-a br. 249) usredotočene su na upravljanje i uvoznim i izvezenim prehrambenim lancem, s ciljem ublažavanja rizika za sigurnost hrane. Nova uredba GAC-a br. 249 integrirala je nekoliko propisa i pravila o sigurnosti hrane za uvoz i izvoz, uključujući one za specifične prehrambene proizvode kao što su meso, mliječni proizvodi i proizvodi iz vode. Također uključuje propise o zahtjevima za podnošenje evidencije od strane uvoznika i izvoznika. U usporedbi s verzijom mjera sigurnosti hrane za uvoz i izvoz iz 2018., ažurirana Uredba GAC-a br. 249 povećana je sa 65 članaka na 79 članaka.

Nove mjere pokrivaju širok raspon zahtjeva za izvoz hrane u Kinu, uključujući registraciju inozemnih objekata, evidenciju uvoznika i izvoznika, karantenu i inspekciju te označavanje proizvoda, između ostalog. Također dodaje obveze za domaće uvoznike hrane u osiguravanju sigurnosti hrane i pojašnjava prava na ponovnu inspekciju proizvođača hrane i trgovaca. Došlo je i do velike promjene u uredbama GAC-a br. 249. Ukratko, uredba GAC-a br. 249 predstavlja sljedeće velike promjene:

- Naglašava da su proizvođači i operateri odgovorni za sigurnost prehrambenih proizvoda koje proizvode i kojima rukuju.
- Uvodi koncept ocjenjivanja sukladnosti, koji pokriva ocjenjivanje inozemnih sustava upravljanja sigurnošću hrane, registraciju inozemnih objekata za izvoz hrane i potrebnu evidenciju od strane uvoznika i izvoznika.
- Zahtijeva od uvoznika hrane da uspostave sustav za pregled svojih dobavljača, uključujući inozemne izvoznike i proizvodne pogone.
- Razrađuje postupke inspekcije na licu mjesta koje provodi carina u ulaznim lukama.
- Propisuje moguće mjere kontrole kao odgovor na incidente povezane s hranom u inozemstvu koji mogu utjecati na sigurnost hrane u Kini (<https://www.china-briefing.com>).

Prema Uredbi GAC-a br. 249, GAC je ovlašten ocjenjivati i ispitivati sustav upravljanja sigurnošću hrane i status sigurnosti hrane u stranoj zemlji (regiji) u specifičnim uvjetima.

Novododani ili revidirani članci od 10. do 17. objašnjavaju što može potaknuti GAC-ovo ispitivanje poduzeća sa sjedištem u stranoj zemlji/regiji (članak 12):

- Strana zemlja/regija nastoji po prvi put izvesti novu vrstu hrane u Kinu.
- Strana država/regija značajno prilagođava svoju sigurnost hrane ili zakone i propise o karanteni životinja i biljaka.
- Strana država/regija nastoji promijeniti zahtjeve inspekcije i karantene za određenu vrstu hrane koja se izvozi u Kinu.
- Strana zemlja/regija doživljava izbijanje bolesti životinja ili biljaka ili incidenata u vezi sa sigurnošću hrane.

Uredbom GAC-a br. 249, GAC ovlašćuje GAC da ispita odredište stranog podrijetla / zakone i propise strane zemlje koji se odnose na sigurnost hrane i karantenu životinja i biljaka, organizacijsku strukturu za nadzor i upravljanje administracijom sigurnosti hrane, mjere prevencije i kontrole za životinje i bolesti biljka. Postupak za to može uključivati pregled dokumenata, video inspekciju, inspekciju na licu mjesta ili kombinaciju metoda (<https://www.china-briefing.com>).

Kao i prije, inozemni proizvođači hrane moraju se registrirati u GAC; inozemni izvoznici hrane i zastupnici trebali bi podnijeti prijavu GAC-u; a domaći uvoznici hrane trebaju podnijeti zahtjev lokalnoj carinskoj službi. Jedna promjena je da Uredba GAC-a br. 249 dodaje nove obveze za inozemne izvoznike i agente, kao i domaće uvoznike. Takvi trgovci dužni su obraditi formalnosti za izmjenu u roku od 60 dana ako dođe do promjene podataka koji su podnijeli. Osim toga, domaći uvoznici hrane morat će uspostaviti “sustav revizije” za inozemne izvoznike i proizvođače s naglaskom na ispitivanje formulacije i provedbe njihovih mjera kontrole rizika za sigurnost hrane, kao i je li hrana u skladu sa zakonima, propisima i nacionalni standardi sigurnosti hrane Kine (<https://www.china-briefing.com>).

U skladu s postojećim pravilima, uredba GAC-a br. 249 zahtijeva pakiranje i označavanje hrane u skladu s kineskim zahtjevima. Štoviše, u dokumentu se dodaje da će uvezeni prehrambeni proizvodi biti popraćeni priručnikom s uputama na kineskom ako to nalažu kineski zakoni. Osim toga, uredba GAC-a br. 249 utvrđuje posebne zahtjeve za pakiranje za hladne svježe mesne proizvode i proizvode iz vode. Što se tiče uvozne zdrave hrane i dodataka prehrani, Mjere zahtijevaju da kineska naljepnica mora biti otisnuta na najmanjim prodajnim pakiranjima.

GAC može poduzeti kontrolne mjere, kao što je povećanje udjela nadzora i inspekcije uzorkovanja relevantne uvezene hrane, pa čak i zahtijevati od uvoznika hrane da dostave po serijama inspekcijska izvješća koja izdaju akreditirane agencije za ispitivanje u slučaju bilo kakve potencijalne sigurnosti hrane rizike koji mogu biti uzrokovani incidentima sigurnosti hrane u stranoj regiji ili bilo kakve sigurnosne probleme uvezene hrane otkriju kineske carinske službe (<https://www.china-briefing.com>).

4.2.5. Utjecaj pandemije Covid-19 na tržište Kine i Europske Unije

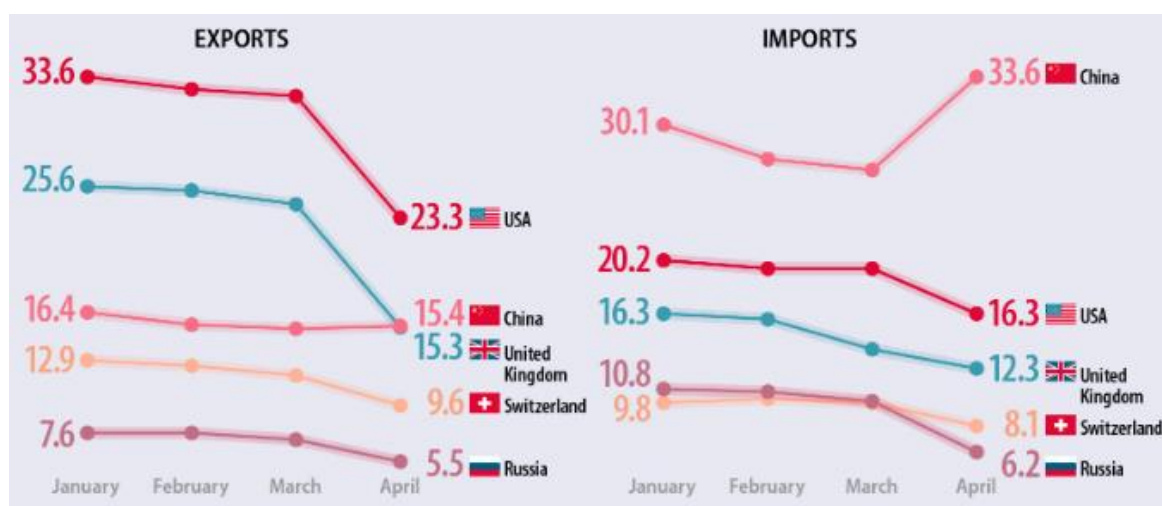
Gospodarska kriza prouzročena izbijanjem pandemije virusa Covid-19 u makroekonomiji predstavlja neučestalu situaciju negativnog šoka na strani agregatne ponude. Zbog izbijanja virusa došlo je do uvođenja raznih sigurnosnih mjera za održavanje socijalne distance između ljudi što je zauzvrat uzrokovalo značajno ograničavanje ekonomskih djelatnosti u svim sektorima te u nekim djelatnostima potpuni prestanak rada. Kada poduzeća ne proizvode da se ukupna razina proizvodnje smanjuje. Agregatna ponuda pomiče se u lijevu stranu te pošto je bruto društveni proizvod mjera veličine proizvodnje, zbog prestanka proizvodnje radi pandemije došlo je do pada BDP-a. Možemo zaključiti da osim pada agregatne ponude uključuje se i pad agregatne potražnje. Dogodio se signifikantan pad proizvodnje na svjetskom i domaćem tržištu zbog nastale zdravstvene krize. Nadalje, zbog uvedenih preventivnih sigurnosnih mjera došlo je do pada tekućeg i očekivanog dohotka što je zauzvrat negativno utjecalo na agregatnu potražnju (Ćorić, 2020.).

Mjere poput zabrane putovanja, te prekid proizvodnje i izvoza zbog Covid-19 brzo su imale veliki utjecaj na globalnu proizvodnju i lanac opskrbe, čak i kada je virus SARS-CoV-2 bio prisutan samo u istočnoj Aziji. Globalno širenje virusa rezultiralo je ograničenjima izvoza robe potrebno za borbu protiv pandemije, dok je uvoz slične robe liberaliziran. Panična reakcija potrošača povećala je ranjivost globalnih lanaca vrijednosti i otkrile ovisnost o uvozu robe, posebice iz Kine. Europska komisija preporučuje diverzifikaciju zaliha kako bi se umanjili rizici međunarodne konkurencije, te kako bi se obranilo tržište EU-a od nepoštene trgovinske prakse(<https://ec.europa.eu>).

Kako je Covid-19 prvi put identificiran u kineskom gradu Wuhanu, Kina je već donijela svoje prve restriktivne mjere sredinom siječnja 2020. Podaci s početka 2020. već pokazuju značajne

učinke ovih ograničenja na međunarodnu trgovinu robom. Desezonirana trgovina EU-a (uvoz + izvoz) s Kinom pala je sa 46,5 milijardi eura u siječnju 2020. na 43,1 milijardu eura u veljači 2020. U ožujku 2020. trgovina EU-a s Kinom dodatno je pala na 41,9 milijardi eura, dok se u travnju 2020. oporavila iznad razine iz siječnja 2020. na 49,0 milijardi eura.

Ovo povećanje je uglavnom uzrokovano naglim povećanjem uvoza iz Kine (+3,5 milijardi eura i +6,8 milijardi eura u usporedbi sa siječnjem i ožujkom 2020.), a uglavnom je rezultat povećanja uvoza specifičnih gotovih tekstilnih proizvoda kao što su tekstilne maske za lice, kirurške maske jednokratne maske za lice itd.

Slika 9. Izvoz i uvoz u trgovini EU-a sa svojih pet glavnih trgovinskih partnera tijekom početka pandemije koronavirusa.

Izvor: <https://ec.europa.eu>

U travnju 2020. zabilježeno je smanjenje razine uvoza iz svih 5 glavnih trgovinskih partnera EU-a, s izuzetkom Kine (+12% u odnosu na siječanj 2020.). Izvoz EU-a u svojih 5 glavnih trgovinskih partnera također je pao u ovom razdoblju, pri čemu je najveći pad izvoza zabilježen u Ujedinjenom Kraljevstvu (-40 %), dok je najmanji pad zabilježen u Kini (-6 %).

Tablica 9. Trgovina EU-a najtrgovanijim proizvodima s Kinom od travnja 2019. do travnja 2020. (u milijunima EUR).

	Uvoz	Izvoz
Strojevi za automatsku obradu podataka	884	15
Lijekovi	30	256
Motorni automobili i motorna vozila	10	-1285
Zrakoplovi i pripadajuća oprema	-62	-840
Dijelovi motornih vozila	-75	51
Elektroničke cijevi, ventili i srodni proizvodi	92	166
Odjevni predmeti od tekstilnih tkanina	129	-14
Obuća	-254	-25
Telekomunikacijska oprema	-232	56
Dječja kolica, igračke, igre i sportska oprema	-225	13
Mjerni i drugi instrument	22	58
Elektroenergetski strojevi i dijelovi	-29	60

Izvor: <https://ec.europa.eu>

Gledajući robu kojom se najviše trguje između EU-a i Kine, unatoč općem padu, izvoz lijekova rastao je za 256 milijuna eura, odnosno 41 % u odnosu na 2019. Kod elektroničkih cijevi, ventila i srodnih proizvoda zabilježen je rast od 166 milijuna eura, odnosno 25 % , navedene kategorije naglo su porasle u travnju 2020. u usporedbi s travnjem 2019.

Najveći pad izvoza u apsolutnom iznosu zabilježen je kod motornih automobila i motornih vozila -1285 milijuna eura, odnosno -71 %, kao i kod zrakoplova i pripadajuće opreme -840 milijuna eura, odnosno -89 %.

Gledajući robu koja se najviše uvozi u EU iz Kine, najveći porast u travnju 2020. u odnosu na isti mjesec prošle godine zabilježen je kod strojeva za automatsku obradu podataka u iznosu od 884 milijuna eura, odnosno 33 %, odjevnih predmeta od tekstila tkanine 129 milijuna eura, odnosno 36 %, i elektroničke cijevi, ventili i srodni artikli za 92 milijuna eura, odnosno 12 %.

Najveći pad u apsolutnom iznosu zabilježen je kod uvoza obuće -254 milijuna eura, odnosno -52 %, telekomunikacijske opreme -232 milijuna eura, odnosno -56 %, i dječjih kolica, igračka, igara i sportske opreme -225 milijuna eura , odnosno -28 %.

Slika 10. Indeks proizvodnje europske tehnološke industrije

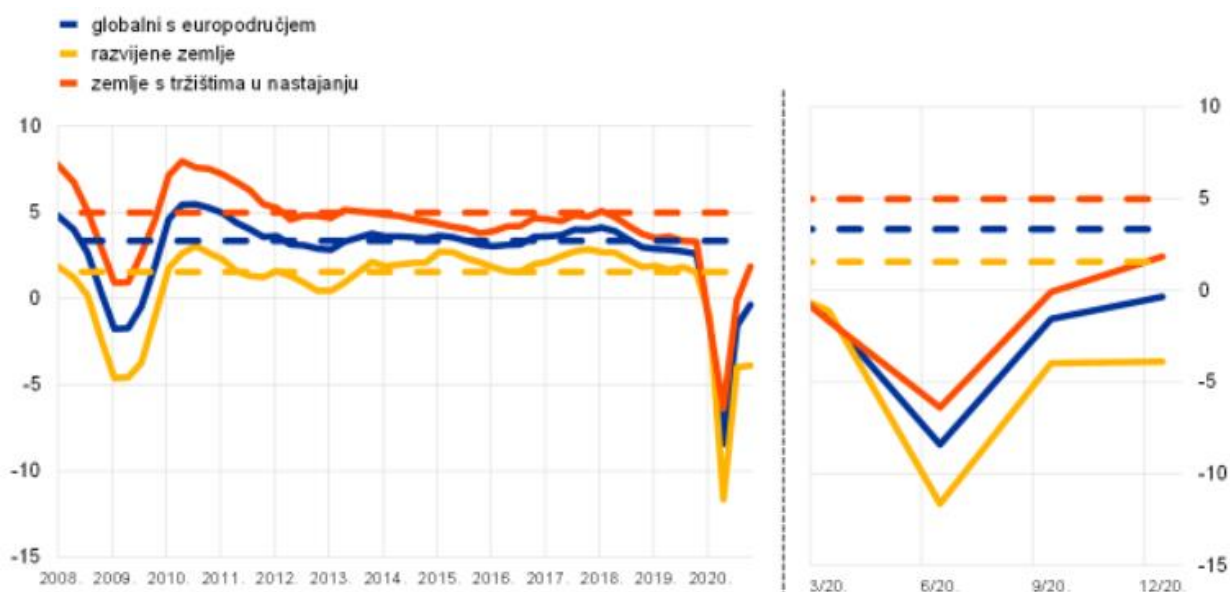
Izvor: <https://orgalim.eu>

Kriza s koronavirusom pogodila je europsku tehnološku industriju znatno jače od financijske krize 2008./2009. Proizvodnja je pala za 19 % u drugom tromjesečju 2020.godine i 13 % u prvoj polovici 2020. što predstavlja najveći pad od drugog svjetskog rata. U usporedbi s drugim tromjesečjem 2020. i Q2 2019., metalna tehnologija pala je za 24,2%, strojarstvo za 21 %, a proizvodnja u sektoru električne i elektronike pala je za 14,2 %.

Gospodarstvo Europske Unije u 2020. pogodila je kriza prouzročena pandemijom bolesti Covid-19. Zbog mjera zatvaranja i povećanog rizika gospodarska aktivnost znatno se smanjila u prvoj polovini godine. Snažan, te usklađen odgovor monetarne i fiskalne politike te pozitivne novosti o cjepivima pridonijeli su stabiliziranju aktivnosti u drugoj polovini godine. BDP europodručja smanjio se za 6,6 % u 2020. Godišnja ukupna stopa inflacije smanjila se s 1,2 % u 2019. na 0,3 %. Razlog smanjenja je u velikoj mjeri posljedica pada cijena energije, premda su na njega utjecali i čimbenici povezani s pandemijom. Primjerice, sektori najjače pogođeni krizom, kao što su prijevozni sektor i hotelijerstvo, pridonijeli su padu inflacije u drugoj polovini godine (<https://www.ecb.europa.eu>).

Razvoj pandemije Covid-19 zajedno s pratećim mjerama za sprječavanje širenja virusa i potporom politike za ublažavanje gospodarskog učinka pandemije bili su glavne odrednice trenda rasta na globalnoj razini. Globalno gospodarstvo bilo je pogođeno jakim vanjskim

šokom, a sve su države odgovorile snažnom potporom politike za ublažavanje gospodarskog učinka pandemije. Nakon što je palo na najnižu razinu u drugom tromjesečju 2020. zbog mjera za sprječavanje širenja virusa, globalno gospodarstvo počelo se oporavljati u trećem tromjesečju, kada je došlo do ublažavanja pandemije i mjera za njezino suzbijanje i kada su se pojavile vijesti o učinkovitim cjepivima. Međutim, drugi val pandemije i ponovno uvođenje strogih mjera za sprječavanje širenja zaraze u nekim razvijenim gospodarstvima znatno su usporili rast u posljednjem tromjesečju godine. U svim velikim zemljama s tržištima u nastajanju tromjesečni rast bio je negativan u prvoj polovini 2020., ali se snažno oporavio u drugoj polovici.

Slika 11. Kretanje globalnog BDP-a u periodu od 2008. do 2020.

Izvor: <https://www.ecb.europa.eu>

Nagli pad globalnoga gospodarstva bio je potaknut znatnim smanjenjem proizvodnje sektora usluga, koji je bio pod snažnim utjecajem mjera za suzbijanje pandemije, padom trgovine te ulaganja. Rast proizvodnje u sektoru prerađivačke industrije oporavio se brže od rasta proizvodnje sektora usluga, potpomognut državnim planovima poticaja, povećanom potražnjom za elektronikom, računalima i medicinskim proizvodima te bržim ukidanjem mjera za suzbijanje pandemije u odnosu na sektor usluga, u kojemu je važnija osobna prisutnost.

4.2.6. Utjecaj Afričke svinjske kuge na gospodarstvo Kine

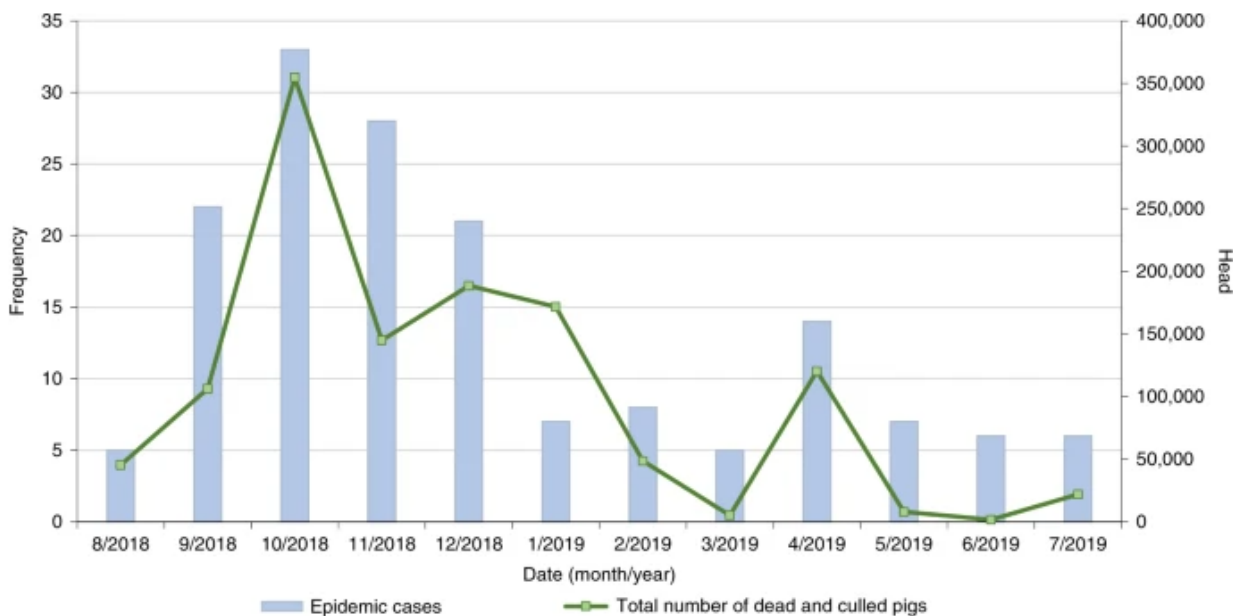
Prema (Kralik i sur., 2007.) svinjogojstvo je grana stočarstva koja ima za cilj proizvodnju i snabdijevanje tržišta svinjskim mesom i različitim svinjskim preradevinama. U proizvodnji mesa i znanosti o mesu posebnu pozornost privlači pojam kvalitete, a upotrebljava se često kada je u pitanju kvaliteta svinjskih polovica, odnosno kvaliteta mesa. Kvalitetu svinjskih polovica određuju zahtjevi potrošača. Tržište zahtijeva svinjske polovice koje su bogate s mesom i siromašne mastima, uz povoljan odnos mesa i masti, kao i meso zadovoljavajućih kvalitativnih svojstava. Udio mišićnog tkiva procjenjuje se pomoću posebnih metoda, uz uporabu određenih uređaja i prikazuje se u postotcima. Ovaj podatak je temelj za određivanje svinjskih polovica u trgovačke klase, odnosno za plaćanje svinjogojcima. Udio mišićnog tkiva u trupovima zakla nih svinja kreće se od 40 % do 65 %.

Afrička svinjska kuga (ASF) smrtonosna je i vrlo zarazna hemoragijska bolest koja se proširila na sve provincije u Kini, najvećem svjetskom proizvođaču i potrošaču svinjetine. U Kini je između kolovoza 2018. i srpnja 2019. postignut gubitak od 0,78 % kineskog bruto domaćeg proizvoda, s utjecajima koji su se osjetili u gotovo svim gospodarskim sektorima povezanim s industrijom svinjskog mesa i znatno smanjenje potrošačkog viška (<https://www.nature.com>).

Afričku svinjsku kugu (ASF) Svjetska organizacija za zdravlje životinja svrstava na popis A bolesti, sa smrtnošću do 100 %. Posljednja velika epidemija ASF-a zabilježena je u Kini, najvećem svjetskom proizvođaču i potrošaču svinjetine, u kolovozu 2018. i ubila je milijune svinja. Zbog nepostojanja učinkovitih cjepiva i liječenja te pravilne sanitarne i higijenske prakse, iskorjenjivanje bolesti predstavlja veliki izazov. Osobito u Kini, veliki dio svinja drži se na malim farmama koje nemaju kapacitet za sprječavanje infekcije i kontrolu bolesti svinja. To otežava iskorjenjivanje ASF-a u Kini. Od početka najnovije epidemije uloženi su ogromni naponi kako bi se spriječilo i kontroliralo brzo širenje bolesti, uključujući strogu politiku suzbijanja koja uključuje razgraničenje karantenskih zona za zaražena područja i rigorozno odstrel zaraženih stada. Ove mjere neizbježno uzrokuju velike ekonomske gubitke i uvelike utječu na srodnu industriju (<https://www.nature.com>).

U kolovozu 2018. ASF je otkriven u Shenyangu u provinciji Liaoning u Kini, a zatim se proširio na sve kopnene provincije. Od srpnja 2019. bilo je ukupno 162 izbijanja ASF-a u svim dijelovima Kine. Slika 12. prikazuje broj izbijanja ASF-a i uginuća svinja tijekom prve godine

pandemije ASF-a. Prema službenim podacima, do sredine 2019. godine 13.355 svinja je umrlo od infekcije virusom ASF-a, a 1.204.281 svinja je ubijena kako bi se zaustavilo širenje virusa. Epidemija je prouzročila znatne ekonomske gubitke kineskoj stočarskoj industriji, pa čak i dovela do oštrog poremećaja u lancu opskrbe stoke i strukturi potrošnje mesa.

Slika 12. Mjesečna količina broja izbijanja i uginuća svinja.

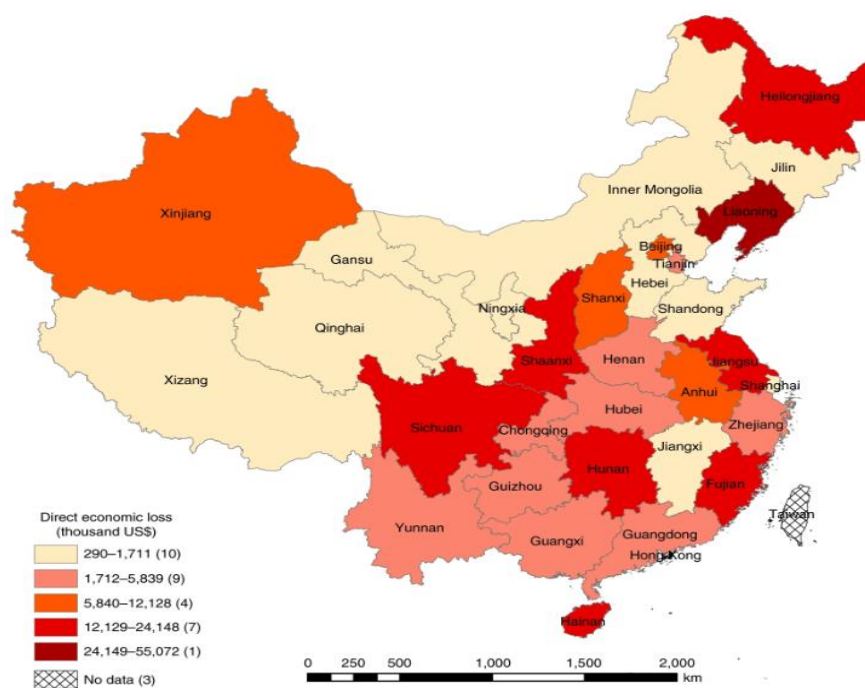
Izvor: <https://www.nature.com>

Slika 9. Prikazuje broj izbijanja ASF-a te odstrela i smrti svinja tijekom prve godine pandemije ASF-a u Kini. Lijeva os prikazuje mjesečni broj izbijanja ASF-a, a desna os prikazuje mjesečni broj uginulih ili odbačenih svinja zbog izbijanja ASF-a. Epidemija ASF-a dosegla je vrhunac u rujnu i listopadu 2018.

Prema statističkim podacima Kine, za razdoblje od 2010. do 2018. broj zaklanih svinja i ukupna količina svinja u Kini iznosila je oko 700 milijuna, odnosno 450 milijuna grla godišnje. Službeno objavljeni podaci o odstrelu i uginuću uzrokovanim AKS-om čine manje od 0,2 % godišnjeg broja zaklanih (zdravih) svinja. Ova brojka je mnogo manja od nekih industrijskih procjena (150–200 milijuna), što ukazuje da službeni podaci možda ne odražavaju stvarne razmjere izbijanja ASF-a. Postoji nekoliko razloga zbog kojih se vjeruje da bi službene brojke mogle biti podcijenjene. Prvo, u Kini, male i srednje farme (one s manje od 500 grla) čine više od 95% industrije svinjogojstva. Uobičajena je praksa na ovim malim i srednjim farmama da se

svinje hrane neobrađenim otpadom hrane. Gospodarenje otpadom i sanitarni uvjeti su relativno loši, a malo se ulaže u prevenciju i kontrolu zaraznih bolesti svinja. Stoga, kada bolest svinja počne kružiti, te male farme često će biti gotovo potpuno uništene. Drugo, zbog nedostatka učinkovitih tretmana i cjepiva za suzbijanje virusa ASF-a, te nedovoljnih sredstava i kompenzacija dostupnih poljoprivrednicima koji bi im pomogli da nastave s uzgojem svinja, većina njih odlučila je prestati uzgajati svinje (odnosno, napustiti), barem kratkoročno do srednjoročno, kako bi se izbjegli daljnji financijski gubici (<https://www.nature.com>).

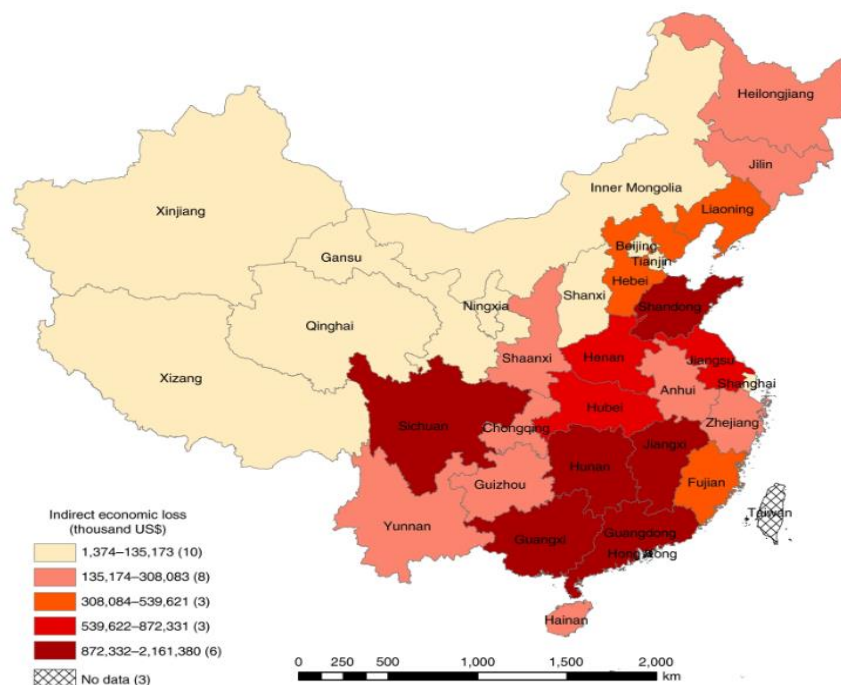
U kineskim provincijama prosječni izravni financijski gubitak zbog smrtnosti i odstrela iznosio je 8,7 milijuna USD po provinciji, a gotovo polovica provincija pretrpjela je više od 4,5 milijuna USD financijskih gubitaka. Pokrajina Liaoning najteže je oštećena ASF-om, s izravnim financijskim gubitkom koji je iznosio 55 milijuna američkih dolara. Na temelju službenih podataka Ministarstva poljoprivrede i ruralnih poslova Narodne Republike Kine i Azijske banke za infrastrukturna ulaganja procjenjuje se da je financijski gubitak od smanjene reprodukcije uslijed uginuća od ASF-a i odstrela rasplodnih svinja bio 681 milijun američkih dolara.

Slika 13. Izravni ekonomski gubitak svake porajine u Kini.

Izvor: <https://www.nature.com>

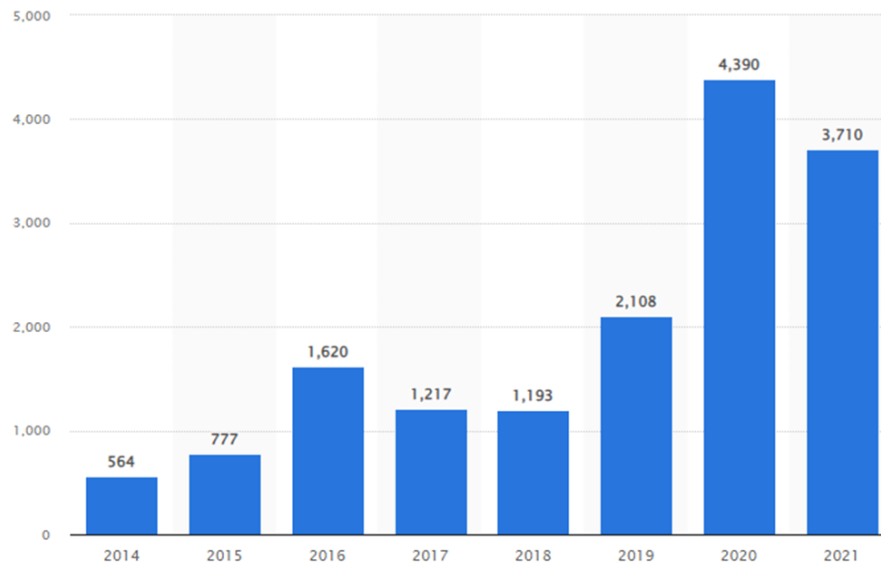
Slika 13. prikazuje razine ekonomskog gubitka (u tisućama američkih dolara) po provincijama u kontinentalnoj Kini. Svjetlije boje predstavljaju niske razine izravnog ekonomskog gubitka, tamnije boje predstavljaju visoke razine izravnog ekonomskog gubitka. Brojevi u zagradama označavaju broj pokrajina za koje je izravni ekonomski gubitak unutar raspona.

Slika 14. Neizravni ekonomski gubitak svake pokrajine u Kini.

Izvor: <https://www.nature.com>

Slika 14. prikazuje razine neizravnog ekonomskog gubitka (u tisućama američkih dolara) po provincijama u kontinentalnoj Kini. Svjetlije boje predstavljaju niske razine neizravnih ekonomskih gubitaka, tamnije boje predstavljaju visoke razine neizravnog ekonomskog gubitka. Brojevi u zagradama označavaju broj pokrajina za koje je neizravni ekonomski gubitak unutar raspona.

Slika 15. Uvoz svinjskog mesa u Kinu u periodu od 2014. do 2021. u tisućama metričkih tona.

Izvor: <https://www.statista.com>

Kina je 2021. uvezla oko 3,7 milijuna metričkih tona svinjetine, oko 15 % manje nego prethodne godine. Najveći skok uvoza bio je 2019. godine kad je uvezla 108 % više svinjetine u odnosu na 2018. godinu.

Proizvodnja svinjskog mesa u Kini brzo se oporavila, a o tome svjedoči i pad uvoza svinjskog mesa u 2021. godini. Brz rast proizvodnje rezultat je velikog restrukturiranja kineskog sektora svinjskog mesa, poboljšane izvedbe i financijske potpore vlade za ograničavanje inflacije i volatlnosti cijena. Male farme svinja obnovile su svoje staje kako bi iskoristile vrlo visoke cijene. Danas, pad cijena proizvođača i rastuće cijene roba uvelike utječu na profitabilnost farme. Mala gospodarstva ponovno su morala smanjiti svoje zalihe, što je rezultiralo jednokratnim povećanjem domaće ponude. S druge strane, velike svinjske tvrtke dobivaju subvencije za nastavak proizvodnje. USDA procjenjuje da će kineska proizvodnja svinjskog mesa doseći 48 milijuna tona 2021. (+32 % u odnosu na 2020.). Osim toga, uvoz je naglo pao u 2021. što je 15 % manje u odnosu na prethodnu godinu. Očekuje se nastavak dekapitalizacije farmi zbog pretrpljenih gospodarskih gubitaka. Očekuje se i pad proizvodnje za 13 % u 22/21. Unatoč padu potrošnje svinjskog mesa u Kini, uvoz bi ponovno mogao premašiti 5 milijuna tona. No, uz vladinu želju da stabilizira cijene, malo je vjerojatno da će vrijednost uvoza dostići rekorde iz 2019. i 2020. (<https://www.pig333.com>).

Kineski indeks potrošačkih cijena (CPI) porastao je 3 % u rujnu 2019. u odnosu na godinu ranije, prema podacima Nacionalnog ureda za statistiku, što je najbrži rast od listopada 2013. Cijene hrane su skočile, potaknute uglavnom naglim povećanjem vrijednosti svinjskog mesa nakon što se smrtonosna afrička svinjska kuga proširila u Kini, smanjivši proizvodnju za 41 %. Cijene svinjetine u Kini počele su rasti u veljači 2019. i porasle za 154 % tijekom sljedećih 11 mjeseci zbog velike nestašice u opskrbi. Prije izbijanja ASF-a, Kina je mogla proizvoditi 97 % svoje potrošnje svinjskog mesa u zemlji, ali nedostatak opskrbe uzrokovan ASF-om brzo je doveo do hitne potrebe za uvozom svinjetine s globalnog tržišta. Prema Općoj carinskoj upravi, u usporedbi s kolovozom 2018., kineski uvoz svinjskog mesa porastao je za gotovo 102 % u svibnju 2019. i 314 % u ožujku 2020. (<https://www.card.iastate.edu>).

5. RASPRAVA

Prvo pitanje koje se nameće u radu je, kakav je dugoročni utjecaj rasta stanovništva u Narodnoj Republici Kini na svjetsko i vlastito gospodarstvo?

Kineska populacija narasla je za oko 5,38 % u posljednjem desetljeću, te je dosegla preko 1,41 milijarde ljudi, što predstavlja oko 18 % ukupne svjetske populacije. Iako je kineska populacija narasla u posljednjem desetljeću podaci iz statističkog ureda pokazali su da je natalitet u opadanju, te da zemlja dramatično stari. Rezultati najnovijeg popisa stanovništva u zemlji pokazali su da je od 2010. kinesko stanovništvo iznad 60 godina naraslo za 5,44 % i iznosi 264 miliona. Svaka peta osoba u Kini, njih 18,7 %, starija je od 60 godina. U međuvremenu, u opadanju je radno sposobna populacija. Broj stanovnika između 15 i 59 godina opao je za 6,79 postotna poena te sada čini 63 % populacije. "Kontinuirano starenje populacije stvara pritisak na dugoročno uravnotežen razvoj", rekao je Ning Jizhe, direktor statističkog instituta. Ukupan rast populacije također se usporio, na samo oko 0,53 % na godinu, što je najsporija stopa rasta u Kini u posljednjih puno desetljeća. Stručnjaci upozoravaju da bi ovaj demografski trend mogao usporiti drugu najveću svjetsku ekonomiju. Ako kineska populacija nastavi opadati, stručnjaci upozoravaju da će se razina potrošnje smanjiti, što će se loše odraziti na bilo koju kompaniju koja se oslanja na prodaju na kineskom tržištu. Taj trend bi mogao dovesti do nepopularne rasprave o promjenama mirovinskog sustava u zemlji. Prema trenutnom zakonu, žene se mogu umiroviti između 50 i 55 godina, dok se muškarci mogu umiroviti sa 60 godina. No pravila su donesena kad je očekivana životna dob u Kini bila značajno kraća, što neće biti održivo ako u zemlji ne bude dovoljno radnika koji će uzdržavati umirovljenike. Ekonomski stručnjaci upozoravaju da će u narednom periodu kontinuirani opadanje radne snage "postaviti limit na potencijalni ekonomski rast Kine". Stručnjaci upozoravaju da opadanje kineske populacije može imati ogromni utjecaj na ostatak svijeta. Kineska ekonomija je vrlo brzo narasla i mnoge industrije u svijetu se oslanjaju na nju. Utjecaj pada broja stanovnika bio bi ogroman.

Nadalje, postavlja se pitanja kakav utjecaja brzog rasta bruto domaćeg proizvoda na ostatak svijeta?

Gospodarstvo Kine je jedno od najbržerastućih na svijetu, pa je tako u proteklih 8 godina BDP rastao za gotovo 73 %. Iako je virus Covid-19 utjecao na smanjenje rasta, na gospodarski

oporavak Kine utjecalo je usporavanje tržišta nekretnina, nastavak "nulte-Covid" strategije, koja je opterećivala potrošnju kućanstava, slab rast ulaganja i nestašicu energije. Kineski BDP je 2021. porastao za 8,1 %. Stručnjaci predviđaju da će Kina postati najveće svjetsko gospodarstvo 2028. godine i s trona skinuti SAD. Kineski visoki rast temelji se na proizvodnji, izvozu i nisko plaćenju radnoj snazi, takav rast dosegao svoje granice i doveo do ekonomskih, društvenih i ekoloških neravnoteža. Smanjenje ovih neravnoteža zahtijeva promjene u strukturi gospodarstva s proizvodnje na usluge visoke vrijednosti, te s ulaganja na potrošnju.

Zbog takvog proizvodnog rasta Kina ima najveće emisije stakleničkih plinova, s emisijama po stanovniku koje sada nadmašuju one u Europskoj Uniji, iako nešto ispod prosjeka OECD-a i znatno ispod Sjedinjenih Država, njezino onečišćenje zraka i vode utječe na druge zemlje. Globalni ekološki problemi ne mogu se riješiti bez angažmana Kine. Rastuće kinesko gospodarstvo također je važan izvor globalne potražnje, a njegovo rebalansiranje gospodarstva stvorit će nove prilike za izvoznike, ali bi moglo smanjiti potražnju za robom u srednjem roku. Kina ima sve veći utjecaj na druge zemlje u razvoju kroz trgovinu, ulaganja i ideje. Mnogi od složenih razvojnih izazova s kojima se Kina suočava relevantni su za druge zemlje, uključujući prelazak na novi model rasta, brzo starenje, izgradnju isplativog zdravstvenog sustava i promicanje energetskog puta s nižim emisijama ugljika.

Pitanje koje se postavlja je i koji je utjecaj vanjske trgovine Narodne Republike Kine na Europsko tržište u poljoprivredno- prehranbenom sektoru?

Najvažniji pokretač gospodarstva Kine je vanjska trgovina. Dok je 2004. godine trgovinska bilanca pokazala da je uvoz veći od izvoza u vrijednosti od 59 milijardi dolara, već je 2005. godine, izvoz bio veći od uvoza za 102 milijarde dolara, a 2007. godine 200 milijardi dolara, te se od tada taj trend nastavlja. Izvoz roba u 2020. iznosio je 2.590,2 bilijuna američkih dolara, a uvoz 2.057,2 bilijuna američkih dolara. Prema podacima Svjetske banke iz 2021. godine, kineski robni suficit iznosio je 535,37 milijardi USD u 2020., što je povećanje od 110,17 milijarde USD u odnosu na 2019. Taj iznos u dolarima odražava porast od 22,3 % od 2016., te povećanje od 3,7 % od 2019. do 2020. godine. 21 % kineskog izvoza isporučuje se u Europu, dok s druge strane iz Europe uvozi 18 % robe. Europa je u 2020. godini izvezla 17.693 milijardi EUR poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, a uvozi znatno manje oko 5.135 milijardi EUR, što predstavlja pozitivnu trgovinsku bilancu. Europa iz Kine najvećim dijelom uvozi ulje,

maslac, rižu, sjemenke uljarica, neprženu kavu, čaj u rinfuzi, sirov duhan, vunu i svilu, te različite prehrambene pripravke. S druge strane najveći postotak uvoza Kine iz Europe zauzima svinjsko meso sa 32 %, slijede ga preostali poljoprivredno prehrambeni proizvodi sa 31 %. Kina je u periodu od 2019. do 2020. godine povećala uvoz mesa i jestivih iznutrica za 52,1 %, mliječnih proizvoda za 16,6 % i životinjskih i biljnih masti i ulja za 29,5 %. Kinesko tržište vrlo je bitno za Eurpu, udio izvoza u ukupnoj trgovini poljoprivredno prehrambenih-proizvoda u 2020. iznosio je 9,6 % u odnosu na 2019. godinu, a uvoz u istom periodu porsastao je za 4,2 %. Od pristupanja Kine svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) 2001. godine rastao je prihod i životni standard njezinih stanovnika, što je za posljedicu imalo uključivanje više mesa, mliječnih proizvoda i prerađene hrane u prehranu. Tu se javila potreba za sve većim uvozom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Između 2000. i 2019. potrošnja mesa peradi po glavi stanovnika povećala se za 32%. Kina je sada najveći svjetski uvoznik poljoprivrednih proizvoda, te uvelike ovisi o ostatku svijeta. Kineski uvoz poljoprivrednih proizvoda porastao je 13,9 % u odnosu na prethodnu godinu, točnije na 171,94 milijarde dolara u 2020., a trgovinski deficit se povećao za 32,8 %, odnosno na 95,44 milijarde dolara.

Sljedeće pitanje koje se postavlja je, kakav je odnos Kine i EU po pitanju regulacije tržišta?

Kinesko gospodarstvo je značajno otvorilo vrata vanjskoj trgovini i ulaganjima. Međutim, u proteklom desetljeću takvi su napori usporeni. Peking je olakšao postupke unutarnjeg ulaganja, omogućio stranim tvrtkama i robnim markama da steknu veliko uporište u gospodarstvu, no, u raznim industrijama, kinesko tržište ostaje djelomično ili potpuno zatvoreno za strane tvrtke. Pristupom Kine u WTO 2001. Kina je pristala reformirati i liberalizirati značajne dijelove svog gospodarstva. Iako je Kina postigla napredak i nastavlja liberalizirati razne neosjetljive industrije, neki problemi su i dalje pristuni, poput nedostatka transparentnosti, industrijske politike i nekarinske mjere koje diskriminiraju strane tvrtke, te snažna državna intervencija u gospodarstvu. To znači da su poduzeća u državnom vlasništvu u dominantnom položaju s nejednakim pristupom subvencijama i jeftinom financiranju. Europska Unija i Kina su 2020. godine zaključile pregovore o sveobuhvatnom sporazumu o ulaganjima (CAI). Sporazum bi trebao investitorima iz EU-a dati veću razinu pristupa kineskom tržištu. Od Kine se očekuje da se pridržava poštenih trgovačkih praksi, poštivanje intelektualnog vlasništva, te da ispuni sve svoje obeveze koje ima kao članica WTO-a. Pravila dogovorena u CAI-u postavljaju visoko

mjerilo u smislu transparentnosti, jednakih uvjeta, obveza pristupa tržištu i održivog razvoja. Međutim sveobuhvatni sporazum o ulaganjima još nije ratificiran, stoga još nije stupio na snagu.

Glavna uprava za unutrašnje tržište, industriju, poduzetništvo i mala i srednja poduzeća radi na rješavanju problema s kojima se industrija Europske Unije susreće kada posluje u Kini, ili izvozi u Kinu. Ti problemi obučavaju niz dijaloga s državnom upravom za regulaciju tržišta i Ministarstvom industrije i informacijske tehnologije, te niz sektorskih dijaloga koji pomažu tvrtkama i kreatorima politike EU-a da bolje razumiju kineski pravni i regulatorni okvir, istovremeno promičući reforme potrebne za poboljšanje poslovnog okruženja u Kini.

Kina je od 1. siječnja 2022. uvela nova pravila o uvozu i izvozu sigurnosti hrane. Nova pravila pružaju više pojedinosti o zahtjevima carinskih tijela za procjenu i inspekciju sigurnosti hrane u inozemstvu, registraciju i podnošenje podataka uvoznika i izvoznika, označavanje proizvoda i upravljanje rizikom za sigurnost hrane.

Postavlja se i pitanje kakav utjecaj ima virusa Covid-19 na tržište Kine i Europske Unije?

Mjere poput zabrane putovanja, te prekid proizvodnje i izvoza zbog virusa Covid-19 brzo su imale veliki utjecaj na globalnu proizvodnju i lanac opskrbe. Slika 9. Prikazuje nam kako se smanjio izvoz i uvoz Europske Unije prema pet glavnih trgovinskih partnera. Jedino uvoz iz Kine postigao je rast od 12 %, u odnosu na prethodnu godinu. Najveći pad izvoza zabilježen je u Ujedinjenom Kraljevstvu od -40 %, dok je najmanji pad zabilježen u izvozu s Kinom od -6 %. Covid-19 imao je velik utjecaj na vanjsku trgovinu EU-a. Izvoz motornih automobila i vozila zabilježio je pad od 1285 milijuna EUR u periodu od 2019.-2020., što predstavlja postotak od 71 %. Izvoz zrakoplova i pripadajuće opreme u 2020. zabilježio je pad od 840 milijuna eura u odnosu na 2019. godinu, što predstavlja postotak od -89 %. Kriza s koronavirusom pogodila je europsku tehnološku industriju znatno jače od financijske krize 2008./2009. Proizvodnja je pala za 19 % u drugom tromjesečju 2020. godine i 13 % u prvoj polovici 2020. godine što predstavlja najveći pad od drugog svjetskog rata.

Zbog mjera zatvaranja i povećanog rizika gospodarska aktivnost znatno se smanjila u prvoj polovini godine. Snažan, te usklađen odgovor monetarne i fiskalne politike te pozitivne novosti o cjepivima pridonijeli su stabiliziranju aktivnosti u drugoj polovici godine. BDP europodručja smanjio se za 6,6 % u 2020. Godišnja ukupna stopa inflacije smanjila se s 1,2 % u 2019. na 0,3 %. Razlog smanjenja je u velikoj mjeri posljedica pada cijena energije, premda su na njega

utjecali i čimbenici povezani s pandemijom. Primjerice, sektori najjače pogođeni krizom, kao što su prijevozni sektor i hotelijerstvo, pridonijeli su padu inflacije u drugoj polovini godine. Nakon što je palo na najnižu razinu u drugom tromjesečju 2020. zbog mjera za sprječavanje širenja virusa, globalno gospodarstvo počelo se oporavljati u trećem tromjesečju, kada je došlo do ublažavanja pandemije i mjera za njezino suzbijanje i kada su se pojavile vijesti o učinkovitim cjepivima.

Na kraju posavljamo pitanje kakav utjecaj ima Afrička svinjska kuga na Kinu kao najvećeg svjetskog uzgajivača svinja?

Kina je najveći svjetski uzgajivač svinja, s toga je Afrička svinjska kuga imala veliku utjecaj na gospodarstvo Kine. Prvenstveno u Kini je između kolovoza 2018. i srpnja 2019. Postignut pad od 0,78 % bruto domaćeg proizvoda. Od infekcije virusom ASF-a uginulo je 13.335 tisuća svinja, a ubijeno 1.204,281 svinja kako bi se zaustavilo širenje virusa. Službeno objavljeni podaci o odstrelu i uginuću uzrokovanim AKS-om čine manje od 0,2 % godišnjeg broja zaklanih (zdravih) svinja. Ipak industrijske procjene iznose 150-200 milijuna grla, što govori da službeni podaci možda ne održavaju parvo stanje. Razlog tome je što u Kini više od 95 % industrije svinjogojstva čine male i srednje farme, a uobičajano je da se na takvim farmama svinje hrane neobrađenim otpadom hrane. Gospodarenje otpadom i sanitarni uvjeti su relativno loši i malo se ulaže u prevenciju i kontrolu zaraznih bolesti svinja. Iz navedenog naloga kada bolest svinja počne kružiti, te male farme često budu gotovo potpuno uništene. U kineskim provincijama prosječni izravni financijski gubitak zbog smrtnosti i odstrela iznosio je 8,7 milijuna USD po provinciji, a gotovo polovica provincija pretrpjela je više od 4,5 milijuna USD financijskih gubitaka.

Kina je 2021. uvezla oko 15 % manje svinjskog mesa u odnosu na prethodnu godinu. Najveći skok uvoza bio je 2019.godine kad je uvezla 108 % više svinjetine u odnosu na 2018. godinu. Proizvodnja svinjskog mesa u Kini brzo se oporavila, a o tome svjedoči i pad uvoza svinjskog mesa u 2021. godini. Razlog tomu je rekonstrukcija svinjogojskog sektora. Afrička svinjska kuga smanjila je proizvodnju za 41 % u Kini. Cijene svinjetine u Kini počele su rasti u veljači 2019. i porasle za 154 % tijekom sljedećih 11 mjeseci zbog velike nestašice u opskrbi. Prije izbijanja ASF-a, Kina je mogla proizvoditi 97 % svoje potrošnje svinjskog mesa u zemlji, ali nedostatak opskrbe uzrokovan ASF-om brzo je doveo do hitne potrebe za uvozom svinjetine s

globalnog tržišta. Prema Općoj carinskoj upravi, u usporedbi s kolovozom 2018. kineski uvoz svinjskog mesa porastao je za gotovo 102 % u svibnju 2019. i 314% u ožujku 2020.

6. ZAKLJUČAK

Narodna Republika Kina s populacijom od 1,41 milijarde ljudi najmnogoljudnija je zemlja na svijetu, iako je kineska populacija narasla u posljednjem desetljeću podaci iz statističkog ureda pokazali su da je natalitet u opadanju, te da zemlja dramatično stari. Svaka peta osoba u Kini starija je od 60 godina, radno sposobna snaga u proteklom desetljeću doživjela je pad od 6,79 %. Možemo zaključiti da bi takav demografski trend mogao ostavit značajan utjecaj na rast gospodarstva Kine, ali i gospodarstvo zemalja Europske Unije koje izvozi značajnu količinu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Kinu. Bruto domaći proizvod Kine u 2021. godini prostaio je za 8,1 %, u proteklih 8 godina za gotovo 73 %, iako je pandemija COVID-19 nakratko usporila taj rast Kina se brzo oporavila. Rast kineskog gospodarstva oslanja se na masovnu proizvodnju što za posljedicu ima veliku emisiju stakleničkih plinova, njezino onečišćenje zraka i vode utječe na druge zemlje.

Najvažniji pokretač gospodarstva Kine je vanjska trgovina, koja neprestano od 2005.godine bilježi rast. Robni suficit Kine iznosio je 535,37 milijardi USD u 2020., što je povećanje od 110,17 milijarde USD u odnosu na 2019. Kina najviše izvozi u ostale države u Aziji, te u SAD i Europu. Uvozi najviše iz drugih zemalja Azije i Europe. Europa je u 2020. godine izvezla 17.693 milijardi EUR poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, a uvezla znatno manje oko 5.135 milijardi EUR. Takav odnos izvoza i uvoza za Europu predstavlja suficit, odnosno pozitivnu trgovinsku bilancu. Na temelju navedenih podatak možemo zaključiti da je veliko Kinesko tržište od iznimne važnosti za Europu.

Pristupom Kine u svjetsku trgovinsku organizaciju (WTO) 2001. Kina je pristala reformirati i liberalizirati značajne dijelove svog gospodarstva. Iako je Kina otvorila svoje tržište za druge zemlje, problemi poput nedostatka transparentnosti, industrijske politike, te neracinskih mjera i dalje su prisutni. Europska Unija i Kina 2020. godine zaključile su pregovore o sveobuhvatnom sporazumu o ulaganjima (CAI). Sporazum bi trebao investitorima iz EU-a dati veću razinu pristupa kineskom tržištu, sporazum još nije ratificiran, stoga još nije stupio na snagu.

Mjere poput zabrane putovanja, prekida proizvodnje, zatvaranje ugostiteljskih objekta i izvoza zbog virusa Covid-19 imale su veliki utjecaj na gospodarstvo svih zemalja. Uvoz i izvoz Europske unije smanjio se prema svih pet glavnih trgovinskih partnera, izuzev uvoza iz Kine

koji je rastao za 12 %. Bruto domaći proizvod europodručja smanjio se za 6,6 % u 2020. Godišnja stopa inflacije smanjila se s 1,2 % u 2019. na 0,3 %, razlog smanjena u velikoj mjeri je posljedica pada cijene enerije. Također sektori koji su najviše pogođeni panedmijom poput ugostiteljstva pridonjeli su padu inflacije.

Afrička svinjska kuga imala je značajan utjecaj na gospodarstvo Kine. Osim što je zabilježen je pad BDP-a, ubijen je značajan broj svinja kako bi se zaustavilo širenje virusa. Najveći skok uvoza zabilježen je 2019.godine kad je uvezla 108 % više svinjetine u odnosu na 2018. godinu. Proizvodnja svinjskog mesa u Kini brzo se oporavila, a o tome svjedoči i pad uvoza svinjskog u 2021. Razlog tomu je rekonstrukcija svinjogojskog sektora. Afrička svinjska kuga smanjila je proizvodnju za 41 % u Kini. Cijene svinjetine u Kini najviše su rasle u 2019. razlog su velike nestašice u opskrbi. Prije izbijanja ASF-a, Kina je mogla proizvoditi 97 % svoje potrošnje svinjskog mesa u zemlji, ali nedostatak opskrbe uzrokovan ASF-om brzo je doveo do hitne potrebe za uvozom svinjetine s globalnog tržišta. Možemo zaključiti da je Afrička svinjska kuga poremetila tržište svinjskog mesa u Kini, povećala potrebu za uvozom te značajno povisila cijene svinjskog mesa.

7. POPIS LITERATURE

1. Andrijanić I. (2001.): Vanjska trgovina, Kako poslovati s inozemstvom, Ekonomski fakultet, Osijek
2. Andrijanić, I., Frančić–Mikulić, T. i Vinković–Kukolić, B. (2010): Tehnike vanjskotrgovinskog poslovanja, Školska knjiga, Zagreb
3. Baban L.(1991.): Tržište, Školska knjiga, Zagreb
4. Babić, A., Babić, M. (2008.): Međunarodna ekonomija, Mate d.o.o., Zagreb
5. Babić, M.. (2007.): Makroekonomija. Mate d.o.o., Zagreb
6. Benić, Đ. (2016.): Makroekonomija, Školska knjiga, Zagreb
7. Blanchard, O. (2011.): Makroekonomija, Mate d.o.o., Zagreb
8. Britannica, China, <https://www.britannica.com/place/China>, (03.04.2022.).
9. Country Data, China-Foreign Trade, <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-2797.html>, (12.04.2022.).
10. Country Data, China-Trade Policy in the 1980s, <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-2798.html>, (12.04.2022.).
11. China Briefing, Understanding China’s New Rules on Import and Export Food Safety, <https://www.china-briefing.com/news/understanding-chinas-new-rules-on-import-and-export-food-safety/> , (21.04.2022.).
12. CARD, Large Hog Companies Gain from China’s Ongoing African Swine Fever, https://www.card.iastate.edu/ag_policy_review/article/?a=111, (25.04.2022.).
13. Ćorić, B. (2020.): COVID 19: osnovni makroekonomski okvir za razumijevanje ekonomske krize i mjera makroekonomske politike, Sveučilište u Splitu, Split.
14. European Union, EU-China cooperation, <https://ec.europa.eu/growth/industry/international-activities/cooperation-governments>, (15.04.2022.).
15. European Union, China- EU trade relations with China. Facts, figures and latest developments, <https://policy.trade.ec.europa.eu/>, (20.04.2022.).

16. Europska Srednjišnja Banka, Ukratko o protekloj godini, <https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/ar2020~4960fb81ae.hr.html>, (24.04.2022.).
17. Foreign Agricultural Service, China: Evolving Demand in the World's Largest Agricultural Import Market, <https://www.fas.usda.gov/data/china-evolving-demand-world-s-largest-agricultural-import-market>, (18.04.2022.).
18. Geology, China Map and Satellite Image, <https://geology.com/world/china-satellite-image.shtml>, (04.04.2022.).
19. IHS Markit, Agri-food exports of China, <https://ihsmarkit.com/research-analysis/>, (14.04.2022.).
20. Kralik, G., Kušec, G., Kralik, D., Margeta, V. (2007.): Svinjogojsvo Biološki i zootehnički principi. Grafika Osijek, Osijek.
21. Nature food, African swine fever outbreaks in China led to gross domestic product and economic losses, <https://www.nature.com/articles/s43016-021-00362-1>, (24.04.2022.).
22. Mankiw, G. N. (2006.): Osnove ekonomije, Mate d.o.o., Zagreb.
23. Orgalim, Europe's technology industries hit harder by Covid-19 than the 2008 financial crisis, <https://orgalim.eu/news/europes-technology-industries-hit-harder-covid-19-2008-financial-crisis>, (23.04.2022.).
24. Pig333, Pork production in China and its international impact, https://www.pig333.com/articles/pork-production-in-china-and-its-international-impact_17895/, (25.04.2022.).
25. Tolušić, Z. (2007.): Tržište i distribucija poljoprivredno- prehrambenih proizvoda. Grafika Osijek, Osijek
26. Trading Economics, China GDP, <https://tradingeconomics.com/china/gdp>, (04.04.2022.).
27. Trading Economics, China Inflation Rate, <https://tradingeconomics.com/china/inflation-cpi>, (10.04.2022.).
28. Statista, Leading countries based on the production of milled rice in 2020/2021 (in million metric tons), <https://www.statista.com/statistics/255945/top-countries-of-destination-for-us-rice-exports-2011/>, (06.04.2022.).

29. Statista, Leading 10 wheat producers worldwide in 2021/2022 (in 1,000 metric tons), <https://www.statista.com/statistics/237912/global-top-wheat-producing-countries/>, (10.04.2022.).
30. Statista, Number of pigs worldwide in 2022, by leading country (in million head), <https://www.statista.com/statistics/263964/number-of-pigs-in-selected-countries/>, (10.04.2022.).
31. Statista, Leading countries based on the production of milled rice in 2020/2021 (in million metric tons), <https://www.statista.com/statistics/255945/top-countries-of-destination-for-us-rice-exports-2011/>, (06.04.2022.).
32. Statista, Inflation rate in China from 2011 to 2021 with forecasts until 2027, <https://www.statista.com/statistics/270338/inflation-rate-in-china/>, (11.04.2022.).
33. Santander-Trade Markets, Chinese Foreign Trade In Figures, <https://santandertrade.com/en/portal/analyse-markets/china>, (12.04.2022.).
34. Statista, Breakdown of the import value of agricultural products to China in 2018 and 2021, by category, <https://www.statista.com/statistics/750142/china-agricultural-products-import-value-by-category/>, (20.04.2022.).
35. Statista, Volume of pork imported to China from 2014 to 2021, Volume of pork imported to China from 2014 to 2021, <https://www.statista.com/statistics/1114288/china-pork-import-volume/> (24.04.2022.).
36. World's Top Exports, China's Top 10 Exports, <https://www.worldstopexports.com/chinas-top-10-exports/>, (14.04.2022.).
37. World'S Top Exports, China's Top 10 Imports, <https://www.worldstopexports.com/chinas-top-10-imports/>, (20.04.2022.).

8. SAŽETAK

U ovom diplomskom radu analiziran je utjecaj kineskog poslovanja na tržište Europske Unije, utjecaj kineskog stanovništva, bruto domaćeg proizvoda, vanjske trgovine, utjecaj Kine na regulacije tržišta te utjecaj pandemije Covid-19 i smrtonosne Afričke svinjske kuge. Kina se 2001. godine pridružila svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) i time pristala reformirati i liberalizirati svoje gospodarstvo, međutim neki problemi su i dalje prisutni. U 2020. godini Europska Unija i Kina zaključile su pregovore o sveobuhvatnom sporazumu o ulaganjima (CAI), sporazum bi trebao investitorima iz EU-a pružiti veću razinu pristupa kineskom tržištu. Vanjska trgovina najveći je pokretač kineskog gospodarstva gdje Kina konstantno od 2005. godine ostvaruje suficit. U posljednjim desetljećima Kina je značajno otvorila svoje tržište te postala najveći svjetski izvoznik, a zauzima i drugo mjesto u najvećim svjetskim uvoznicima. Utjecaj Covid-19 ostavio je značajan trag na vanjsku trgovinu Kine i Europe što je utjecalo na pad BDP-a i pad stope inflacije. Afrička svinjska kuga je utjecala na pad BDP-a Kine, ali i na povećanje uvoza i cijene svinjskog mesa.

Ključne riječi: vanjska trgovina, Kina, Europska Unija, Covid-19, Afrička svinjska kuga

9. SUMMARY

This thesis analyzes the impact of Chinese business on the European Union market, the impact of the Chinese population, gross domestic product, foreign trade, China's impact on market regulation and the impact of the Covid-19 pandemic and the deadly African swine fever. China joined the World Trade Organization (WTO) in 2001 and with that action agreed to reform and liberalize its economy, however some issues are still present. In 2020, the European Union and China have concluded negotiations on a comprehensive investment agreement (CAI), the agreement should provide EU investors a greater level of access to the Chinese market. Foreign trade is the biggest driver of the Chinese economy, where China has been in constant surplus since 2005. In recent decades China has significantly opened its market and became the world's largest exporter, China also takes the second place in ranking the world's biggest importers. The impact of Covid-19 has left a significant mark on foreign trade of China and Europe, which has affected the decline in GDP and the decline of inflation rates. The African swine fever has affected China's GDP decline, but also increased pork imports and prices.

Key words: foreign trade, China, European Union, Covid-19, African swine fever

10. POPIS TABLICA

Tablica 1. Postotni udio deset glavnih kategorija izvoza u ukupnom izvozu Kine.....	22
Tablica 2. Trgovina poljoprivredno-prehrambenom robom EU-27 s Kinom od 2019. do 2020.	25
Tablica 3. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Kine u EU prema kategorijama proizvoda u 2020.	26
Tablica 4. Postotni udio deset glavnih kategorija uvoza u ukupnom uvozu Kine.....	28
Tablica 5. Vrijednost uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Kinu u periodu od 2018. do 2021. po kategorijama (u milijardama USD).	30
Tablica 6. Uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Kinu iz EU prema kategorijama proizvoda u 2020.	31
Tablica 7. Prikaz uvoza kategorija poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koje Kina najvećim djelom uvozi iz EU u periodu od 2019. do 2020. (u milijunima EUR).....	31
Tablica 8. Prikaz uvoza kategorija poljoprivredno prehrambenih proizvoda koje Kina najvećim djelom izvozi u EU u periodu od 2019. do 2020. (u milijunima EUR).....	32
Tablica 9. Trgovina EU-a najtrgovanijim proizvodima s Kinom od travnja 2019. do travnja 2020. (u milijunima EUR).....	39

11. POPIS SLIKA

Slika 1. Geografski položaj Kine Izvor: https://geology.com	7
Slika 2. Prikaz starosti stanovništva Kine u 2020.	11
Slika 3. Bruto domaći proizvod Kine od 2012. do 2020. s prognozom do 2022.	12
Slika 4. Vodeći svjetski proizvođači mljevene riže u 2020/2021. (u milijunima metričkih tona).	14
Slika 5. Vodeći svjetski proizvođači pšenice u 2021. (u milijunima metričkih tona).....	15
Slika 6. Vodeći svjetski uzgajivači svinja u 2022. (u milijunima grla).....	16
Slika 7. Stopa inflacije u Kini od 2011. do 2021. s prognozom do 2027.....	17
Slika 8. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz Kine u preiodu od 2005. do 2019. (u milijunima USD).	24
Slika 9. Izvoz i uvoz u trgovini EU-a sa svojih pet glavnih trgovinskih partnera tijekom početka pandemije koronavirusa.....	38
Slika 10. Indeks proizvodnje europske tehnološke industrije	40
Slika 11. Kretanje globalnog BDP-a u periodu od 2008. do 2020.	41
Slika 12. Mjesečna količina broja izbijanja i uginuća svinja.	43
Slika 13. Izravni ekonomski gubitak svake porajine u Kini.....	44
Slika 14. Neizravni ekonomski gubitak svake pokrajine u Kini.	45
Slika 15. Uvoz svinjskog mesa u Kinu u periodu od 2014. do 2021. u tisućama metričkih tona.	46

12. POPIS GRAFIKONA

Graf 1. Etničke skupine u Kini	9
Graf 2. Grafički prikaz udjela urbanog i ruralnog stanovništva u postotcima	10
Graf 3. Izvoz Kine po kontinetima	21
Graf 4. Uvoz Kine po kontinetima	28

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Diplomski rad

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Sveučilišni diplomski studij, smjer Agroekonomika

Utjecaj kineskog polosvanja na tržište poljoprivredno prehrambenih proizvoda
Krešimir Žnidarec

Sažetak: U ovom diplomskom radu analiziran je utjecaj kineskog poslovanja na tržište Europske Unije, utjecaj kineskog stanovništva, bruto domaćeg proizvoda, vanjske trgovine, utjecaj Kine na regulacije tržišta te utjecaj pandemije Covid-19 i smrtonosne Afričke svinjske kuge. Kina se 2001. godine pridružila svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) i time pristala reformirati i liberalizirati svoje gospodarstvo, međutim neki problemi su i dalje prisutni. U 2020. godini Europska Unija i Kina zaključile su pregovore o sveobuhvatnom sporazumu o ulaganjima (CAI), sporazum bi trebao investitorima iz EU-a pružiti veću razinu pristupa kineskom tržištu. Vanjska trgovina najveći je pokretač kineskog gospodarstva gdje Kina konstantno od 2005. godine ostvaruje suficit. U posljednjim desetljećima Kina je značajno otvorila svoje tržište te postala najveći svjetski izvoznik, a zauzima i drugo mjesto u najvećim svjetskim uvoznicima. Utjecaj Covid-19 ostavio je značajan trag na vanjsku trgovinu Kine i Europe što je utjecalo na pad BDP-a i pad stope inflacije. Afrička svinjska kuga je utjecala na pad BDP-a Kine, ali i na povećanje uvoza i cijene svinjskog mesa.

Rad je izrađen pri: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Mentor: prof.dr.sc. Tihana Sudarić

Broj stranica: 65

Broj grafikona i slika: 19

Broj tablica: 9

Broj literaturnih navoda: 37

Broj priloga: 0

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: vanjska trgovina, Kina, Europska Unija, Covid-19, Afrička svinjska kuga

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. prof.dr.sc. Ružica Lončarić, predsjednik
2. prof.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
3. doc.dr.sc. David Kranjac, član

Rad je pohranjen u: Knjižnica Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Sveučilištu u Osijeku, Vladimira

Preloga 1.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agricultural Biotechnology Sciences Osijek
University Graduate Studies, Agroecconomics

Graduate thesis

The impact of Chinese business on the agricultural and food products market
Krešimir Žnidarec

Summary: This thesis analyzes the impact of Chinese business on the European Union market, the impact of the Chinese population, gross domestic product, foreign trade, China's impact on market regulation and the impact of the Covid-19 pandemic and the deadly African swine fever. China joined the World Trade Organization (WTO) in 2001 and with that action agreed to reform and liberalize its economy, however some issues are still present. In 2020, the European Union and China have concluded negotiations on a comprehensive investment agreement (CAI), the agreement should provide EU investors a greater level of access to the Chinese market. Foreign trade is the biggest driver of the Chinese economy, where China has been in constant surplus since 2005. In recent decades China has significantly opened its market and became the world's largest exporter, China also takes the second place in ranking the world's biggest importers. The impact of Covid-19 has left a significant mark on foreign trade of China and Europe, which has affected the decline in GDP and the decline of inflation rates. The African swine fever has affected China's GDP decline, but also increased pork imports and prices.

Thesis performed at: Faculty of Agricultural Biotechnology Sciences Osijek

Mentor: PhD Tihana Sudarić, Full professor

Number of pages: 65

Number of figures: 19

Number of tables: 9

Number of references: 37

Number of appendices: 0

Original in: Croatian

Key words: foreign trade, China, European Union, Covid-19, African swine fever

Thesis defended on date:

Reviewers:

1. PhD Ružica Lončarić, Full professor, president
2. PhD Tihana Sudarić, Full professor, mentor
3. PhD David Kranjac, Assistant professor, member

Thesis deposited at: Library, Faculty of Agricultural Biotechnology Sciences Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Vladimira Preloga 1.